

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

DELEGATURA WE WROCŁAWIU

nr ewid. 7//2009/P08163/LWR

Informacja o wynikach kontroli funkcjonowania szkół podoficerskich resortu obrony narodowej w latach 2005 – 2008 (I półrocze)

W r o c ł a w m a r z e c 2 0 0 9 r .

Misja *Najwyższej Izby Kontroli jest dbałość
o gospodarność i skuteczność w służbie
publicznej dla Rzeczypospolitej Polskiej*

Wizja *Najwyższej Izby Kontroli jest cieszący się
powszechnym autorytetem najwyższy organ
kontroli państwowej, którego raporty będą
oczekiwanym i poszukiwanym źródłem
informacji dla organów władzy i społeczeństwa*

Dyrektor Delegatury NIK we Wrocławiu:
ANDRZEJ JANUSZ MYRTA

.....
Zatwierdzam:

JACEK KOŚCIELNIAK

Wiceprezes
Najwyższej Izby Kontroli

.....

Warszawa, dnia marca 2009 r.

Najwyższa Izba Kontroli
ul. Filtrowa 57
00-950 Warszawa
tel./fax: 0-prefiks-22-825 44 81
www.nik.gov.pl

Spis treści

	<u>Strona</u>
1. WPROWADZENIE	1
2. PODSUMOWANIE WYNIKÓW KONTROLI	3
2.1. Ogólna ocena kontrolowanej działalności	3
2.2. Synteza wyników kontroli	4
2.3. Uwagi końcowe i wnioski	8
3. WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI	9
3.1. Charakterystyka stanu prawnego oraz uwarunkowań ekonomicznych i organizacyjnych	9
3.1.1. Charakterystyka stanu prawnego	9
3.1.2. Uwarunkowania ekonomiczno-organizacyjne	13
3.2. Istotne ustalenia kontroli	13
3.2.1. Wykonywanie zadań przez szkoły podoficerskie	13
3.2.2. Nabór kandydatów na podoficerów	15
3.2.3. Zatrudnienie w korpusie podoficerów zawodowych	17
3.2.4. Stan i struktura zatrudnienia w szkołach	20
3.2.5. Baza dydaktyczno-szkoleniowa	23
3.2.6. Realizacja programów nauczania	26
3.2.7. Doskonalenie zawodowe podoficerów	30
3.2.8. Koszty funkcjonowania szkół podoficerskich	31
3.2.9. Sprawowanie kontroli i nadzoru	33
3.2.10. Finansowe rezultaty kontroli	34
4. INFORMACJE DODATKOWE O PRZEPROWADZONEJ KONTROLI	35
4.1. Przygotowanie kontroli	35
4.2. Postępowanie kontrolne i działania podjęte po zakończeniu kontroli	35
5. ZAŁĄCZNIKI	38
Nr 1 Wykaz skontrolowanych podmiotów oraz jednostek organizacyjnych NIK, które przeprowadziły kontrolę.	
Nr 2 Lista osób zajmujących kierownicze stanowiska, odpowiedzialnych w badanym okresie za kontrolowaną działalność.	
Nr 3 Wykaz ważniejszych aktów prawnych dotyczących kontrolowanej działalności.	
Nr 4 Wykaz organów, którym przekazano Informację o wynikach kontroli.	
Nr 5 Wyniki naboru kandydatów do szkół podoficerskich.	
Nr 6 Stan zatrudnienia w szkołach podoficerskich.	
Nr 7 Stan etatowy i ewidencyjny korpusu podoficerów zawodowych wg poszczególnych rodzajów sił zbrojnych.	
Nr 8 Liczba absolwentów szkół podoficerskich.	

1. WPROWADZENIE

- 1.1. Temat kontroli** „Funkcjonowanie szkół podoficerskich resortu obrony narodowej w latach 2005 – 2008 (I półrocze)”.
- 1.2. Numer kontroli** P/08/163
- 1.3. Ogólne tło badanej problematyki oraz uzasadnienie podjęcia kontroli** Kontrola planowa koordynowana. Podjęta z inicjatywy Najwyższej Izby Kontroli. Wdrożenie programu profesjonalizacji Sił Zbrojnych RP (zwanymi dalej „Siłami Zbrojnymi”), w istotnym stopniu zależeć będzie od osiągnięcia planowanych stanów osobowych w poszczególnych korpusach żołnierzy zawodowych, w tym w korpusie podoficerów. Korpus ten, spośród trzech korpusów osobowych, jest najliczniejszy; na koniec 2007 r. służyło w nim około 42.700 osób (54,4%), a z końcem grudnia 2009 r. powinien liczyć 49.000 podoficerów¹ (52,7%). Jedynymi placówkami szkolnictwa wojskowego kształcącymi kandydatów na podoficerów na potrzeby Sił Zbrojnych są – funkcjonujące w ramach resortu obrony narodowej – szkoły podoficerskie.
- 1.4. Cel kontroli** Celem kontroli była ocena funkcjonowania systemu kształcenia w szkołach podoficerskich resortu obrony narodowej, ze szczególnym uwzględnieniem realizacji programów nauczania i warunków realizacji zajęć dydaktyczno-szkoleniowych.
- 1.5. Główne zagadnienia objęte tematyką kontroli** Kontrola ukierunkowana została na zbadanie i ocenę takich zagadnień jak:
- wykonywanie przez szkoły zadań w zakresie kształcenia kandydatów na żołnierzy zawodowych i doskonalenia zawodowego podoficerów,

¹ Liczba podoficerów określona przez Radę Ministrów w rozporządzeniu z 30 października 2007 r. w sprawie określenia liczby stanowisk służbowych w poszczególnych korpusach kadry zawodowej Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. Nr 212, poz. 1550).

- system pozyskiwania (naboru) kandydatów na podoficerów na potrzeby Sił Zbrojnych,
- stan etatowy i ewidencyjny kadry szkół podoficerskich,
- kwalifikacje kadry kierowniczej i instruktorskiej,
- potencjał dydaktyczno-szkoleniowy,
- koszty funkcjonowania szkół podoficerskich,
- sprawowanie nadzoru przez dowództwa rodzajów sił zbrojnych nad działalnością podległych szkół podoficerskich.

1.6. Okres objęty badaniami kontrolnymi Lata 2005– 2008 (I półrocze).

1.7. Czas przeprowadzenia kontroli oraz kontrolowane jednostki Kontrolę przeprowadzono w okresie od 3 czerwca 2008 r. do 24 października 2008 r. Skontrolowano 12 jednostek, w tym Dowództwo Wojsk Lądowych (DWL), Dowództwo Sił Powietrznych (DSP), Dowództwo Marynarki Wojennej (DMW), Inspektorat Wojskowej Służby Zdrowia (IWSZ) oraz wszystkie funkcjonujące szkoły podoficerskie², z uwzględnieniem kryteriów legalności, gospodarności, rzetelności i celowości. W kontroli, koordynowanej przez Delegaturę NIK we Wrocławiu, uczestniczyło 8 delegatur NIK (Bydgoszcz, Gdańsk, Lublin, Łódź, Poznań, Szczecin, Warszawa i Wrocław).

² Szkoły Podoficerskie Wojsk Lądowych w: Poznaniu, Toruniu, we Wrocławiu i Zegrzu; Szkoły Podoficerskie Sił Powietrznych w: Dęblinie i Koszalinie; Szkołę Podoficerską Marynarki Wojennej w Ustce i Szkołę Podoficerską Służb Medycznych w Łodzi.

2. PODSUMOWANIE WYNIKÓW KONTROLI

2.1. Ogólna ocena kontrolowanej działalności

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli, system pozyskiwania i kształcenia na potrzeby Sił Zbrojnych RP kandydatów na żołnierzy zawodowych w szkołach podoficerskich nie zapewniał dopływu pożądanej przez polską armię liczby podoficerów odpowiednio przygotowanych do bezpośredniego dowodzenia podporządkowanymi im żołnierzami. System ten był niejednorodny, zależny od określenia jego funkcjonowania przez dowódców rodzajów sił zbrojnych.³ W tej sytuacji, w czterech szkołach podoficerskich Wojsk Lądowych szkolono kandydatów według trzech ścieżek kształcenia, uzależniając czas trwania nauki od źródła pozyskania kandydatów, w szkole podległej DMW – według dwóch ścieżek, a w pozostałych trzech szkołach kształcono tylko według jednej ścieżki, bez uwzględnienia nabytej w trakcie służby wojskowej przez kandydatów wiedzy i doświadczenia. Niejednorodny system kształcenia wydłuża, zdaniem NIK, okres dopływu kadry podoficerskiej do poszczególnych rodzajów sił zbrojnych.

Najwyższa Izba Kontroli w badanym okresie negatywnie ocenia niedostosowanie organizacji Szkoły Podoficerskiej Sił Powietrznych w Koszalinie i Szkoły Podoficerskiej Służb Medycznych w Łodzi do wykonywania zadań określonych rozporządzeniem Ministra Obrony Narodowej z dnia 8 marca 2004 r. w sprawie utworzenia szkół podoficerskich. Negatywnie ocenić też należy sposób zatwierdzania obowiązujących w latach szkoleniowych 2004/2005 i 2005/2006 programów nauki; nierzetelną realizację zadań dydaktycznych (szkoleniowych); niedostateczne wyposażenie szkół w niezbędny sprzęt szkoleniowy, realizację nauczania języka angielskiego; nadzór i koordynację nad odbywanymi przez elewów w jednostkach wojskowych praktykami oraz wykonywanie w ograniczonym zakresie doskonalenia zawodowego podoficerów.

Efektywność, prowadzonej przez szkoły działalności dydaktycznej ograniczana była przede wszystkim brakiem możliwości stosowania odpowiedniej ilości i jakości sprzętu wspomagającego proces szkolenia oraz niską obsadą etatową, w szczególności kadry instruktorskiej.

³ W niniejszej informacji, w celu uniknięcia częstych powtórzeń, pod określeniem „dowódcy rodzajów sił zbrojnych”, należy również umownie rozumieć Szefa Inspektoratu Wojskowej Służby Zdrowia.

2.2. Synteza wyników kontroli

- 2.2.1.** Pomimo upływu czterech lat funkcjonowania szkół podoficerskich w obecnym kształcie (od 1 lipca 2004 r.), nie wszystkie szkoły realizowały zadania określone rozporządzeniem Ministra Obrony Narodowej w sprawie utworzenia szkół podoficerskich. W pełnym zakresie zadania te, polegające na kształceniu kandydatów na żołnierzy zawodowych (podoficerów), doskonaleniu zawodowym kadry podoficerskiej i szkoleniu rezerw osobowych realizowało sześć (75%) spośród ośmiu działających. Dwóm szkołom dowódcy odpowiednich rodzajów sił zbrojnych nie zapewnili struktury organizacyjno-etatowej, umożliwiającej im prowadzenie doskonalenia zawodowego podoficerów i szkolenia rezerw osobowych. Szkoła Podoficerska Sił Powietrznych w Koszalinie kształciła tylko kandydatów na podoficerów, zaś Szkoła Podoficerska Służb Medycznych w Łodzi nie prowadziła szkoleń rezerw osobowych. Jakkolwiek w tych przypadkach kursy doskonalenia zawodowego i szkolenie rezerw prowadziły odrębne jednostki wojskowe (centra szkolenia rodzajów sił zbrojnych), to taki stan rzeczy w ocenie NIK, niezależnie od niezgodności z ww. rozporządzeniem, pozbawia komendantów szkół odpowiedzialności za cały proces szkolenia. [str. 13-15].
- 2.2.2.** Potencjał kadrowy szkół podoficerskich w badanym okresie był niewystarczający w stosunku do realizowanych przez szkoły zadań dydaktycznych; relatywnie niski stopień ukończenia kadry zatrudnionej w szkołach, w szczególności podoficerów-instruktorów, był jedną z przyczyn niezrealizowania w pełni zadań szkoleniowych. Na koniec czerwca 2008 r., w stosunku do stanu etatowego, brakowało w sumie 79 pracowników, w tym 57 instruktorów, a stopień ukończenia tej kadry stanowił odpowiednio: 86,3% i 78,1% (w 2005 r. relacje te wynosiły 82,1% i 71,7%). Brak większego zainteresowania podoficerów służbą w szkołach podoficerskich wynikał głównie z niskich stopni etatowych stanowisk instruktorskich (sierżant i starszy sierżant) i związanej z tym grupy uposażenia. Brak pełnej obsady, jak też spodziewany wzrost liczby wakatów na stanowiskach instruktorskich stanowi przyczynę dalszego zagrożenia niewykonania w planowanym zakresie zajęć programowych szkół podoficerskich, jak też negatywnie wpływa na jakość szkolenia. [str. 20-22].

- 2.2.3.** W badanym okresie w niepełnym stopniu wykorzystywano możliwości szkół podoficerskich w zakresie kształcenia kandydatów na podoficerów. Określone przez dowódców rodzajów sił zbrojnych w latach 2005 – 2007 limity przyjęć do podległych szkół łącznie w liczbie 2.616 kandydatów były niższe od sumy rocznych możliwości ich kształcenia (wg przydzielonych etatów) o około 1.100 osób, tj. o 30%. W konsekwencji mniejszej od możliwej liczby absolwentów tych szkół, w rodzajach sił zbrojnych występuje znaczny deficyt zatrudnienia w korpusie osobowym podoficerów zawodowych – na koniec I półrocza 2008 r. deficyt ten wyniósł łącznie 6.312 podoficerów i w odniesieniu do stanu z końca 2006 r. wzrósł o 1.025 żołnierzy (o 19,1%). Najwięcej wakatów odnotowano w grupie kadry podoficerów zawodowych o stopniu wojskowym (etatowym) kapral, tj. w liczbie 1.820 (28,8%). [str. 15-18].
- 2.2.4.** Pięciu szkołom (62,5%) odpowiedzialne dowództwa rodzajów sił zbrojnych nie zapewniły właściwych warunków do realizacji programów nauki. W szczególności szkołom tym nie zabezpieczono w wystarczającym stopniu możliwości korzystania ze sprzętu, jak też pomocy dydaktycznych – wspomagających proces szkolenia i niezbędnych do realizacji zadań programowych. W tej sytuacji szkoły korzystały też ze sprzętu nieprzydatnego i niekiedy dawno wycofanego z eksploatacji i użytkowania przez Siły Zbrojne. Brak odpowiedniej ilości i jakości sprzętu wspomagającego naukę wpływał negatywnie na efektywność prowadzonego szkolenia.. Skutkiem tego jednostki wojskowe – do których już jako podoficerowie, skierowani zostali absolwenci szkół – ponosiły dodatkowe nakłady na „doszkalanie” nowoprzyjętych żołnierzy, z niektórymi podstawowymi rodzajami sprzętu, absolwenci-podoficerowie zapoznawali się dopiero w jednostkach wojskowych. Braki w oprzyrządowaniu szkolenia wynikały głównie z ograniczonych możliwości finansowych niezbędnych do jego pozyskania. W konsekwencji niedostatecznego zabezpieczenia szkół podoficerskich w niezbędne środki techniczne, wspomagające proces szkolenia (zwłaszcza środki nowoczesne) oraz niepełnej obsady stanowisk instruktorskich w szkołach tych nierzetelnie realizowano zajęcia programowe w łącznym wymiarze 1.535 godzin. [str. 23-25].
- 2.2.5.** W czterech z ośmiu skontrolowanych szkół negatywnie oceniono realizację praktyk, które elewi tych szkół odbywali w jednostkach wojskowych, szczególnie w związku z nierzetelnym dokumentowaniem ich przebiegu. Niedbale wypełniano dzienniki praktyk, a zawarte tam wpisy (bądź ich brak) wskazują, że nie zrealizowano

w obowiązkowym zakresie zadań objętych programami tych praktyk, m.in.: w 68 dziennikach (21,6%) nie udokumentowano w ogóle udziału elewów w kursach instruktorsko-metodycznych, w 51 przypadkach (16,2%) – udziału w strzelaniu, 24 elewom (7,6%) dowódcy jednostek wojskowych nie wystawili ocen końcowych (co było ich obowiązkiem określonym w § 7 ust. 5 rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej w sprawie utworzenia szkół podoficerskich). Za przebieg i realizację praktyk, zgodną z programem, odpowiedzialni byli dowódcy jednostek wojskowych, w których kandydaci na podoficerów takie praktyki odbywali. [str. 29-30].

2.2.6. W pięciu szkołach (62,5%) negatywnie oceniono sposób zatwierdzania obowiązujących w latach szkoleniowych 2004/2005 i 2005/2006 programów nauki. Programy te zatwierdzali bowiem komendanci szkół (w jednym przypadku komendant centrum szkolenia), a nie dowódcy rodzajów sił zbrojnych, którym szkoły te podlegały. W tej sytuacji programy te nie miały podstaw prawnych, przy ich zatwierdzaniu naruszono bowiem przepisy § 5 ust. 5 rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej w sprawie utworzenia szkół podoficerskich. [str. 26].

2.2.7. Dowództwa trzech (DWL, DMW, IWSZ) z czterech kontrolowanych rodzajów sił zbrojnych w ograniczonym zakresie wykorzystywały możliwości szkolenia podoficerów zawodowych w szkołach podoficerskich, w szczególności związane z wyznaczeniem na stanowisko służbowe o wyższym stopniu etatowym Proces realizacji kursów doskonalenia zawodowego podoficerów był nieskoordynowany i odbiegał od założeń w tym zakresie, określonych przez Ministra Obrony Narodowej w decyzji z 14 września 2004 r. w sprawie wprowadzenia Systemu Doskonalenia Zawodowego Kadry w Siłach Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej⁴. W szkołach podoficerskich Wojsk Lądowych z planowanych 69 kursów na kolejne stopnie wojskowe, obejmujących w założeniu 962 uczestników, w latach 2005 – 2008 (I półrocze) zrealizowano 45 (65,2%), w których uczestniczyło 356 osób (37,0%). Nie zrealizowanie kursów w planowanym zakresie wynikało z braku imiennych zgłoszeń z jednostek organizacyjnych resortu obrony narodowej [str. 30-31].

2.2.8. W badanym okresie negatywnie należy ocenić określony w 2005 r. przez Dowódcę Wojsk Lądowych w czterech podległych szkołach podoficerskich – sposób realizacji nauczania języka angielskiego. Kształcenie językowe prowadzone było w wymiarze

⁴ Dz.Urz. MON Nr 12, poz. 130 ze zm.

360 godzin lekcyjnych, z tego 200 godzin w ramach szkolenia programowego (programu nauki), a 160 godzin poza takim programem. Nauczanie kandydatów na podoficerów poza programem nauki nie miało podstaw prawnych, bowiem rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej w sprawie utworzenia szkół podoficerskich nie przewiduje prowadzenia nauki w takiej formie. Nie osiągnięto też w zadowalającym stopniu celu, będącego przesłanką do podjęcia nauki w czasie dodatkowym; sprawność językową na poziomie podstawowym (według standardu STANAG 6001) uzyskała mniej niż połowa kształconych. [str. 28].

2.2.9. Niejednolity był, funkcjonujący od 2004 r., system pozyskiwania i kształcenia kandydatów na żołnierzy zawodowych (podoficerów). W ocenie NIK, system ten nie zapewnia w stopniu wystarczającym dopływu pożądanej przez Siły Zbrojne liczby podoficerów odpowiednio przygotowanych do bezpośredniego dowodzenia podporządkowanymi im żołnierzami. Okres nauki kandydatów na podoficerów rekrutujących się ze środowiska cywilnego oraz spośród żołnierzy zasadniczej służby wojskowej i żołnierzy rezerwy, w zależności od szkoły był zróżnicowany i wynosił: 7, 10 i 13 miesięcy. W szkołach podoficerskich Wojsk Lądowych kandydaci na podoficerów z nadterminowej zasadniczej służby wojskowej szkoleni byli w cyklu 6 miesięcznym, zaś w pozostałych czterech szkołach kandydaci „nadterminowi” odbywali szkolenie tak, jak kandydaci ze środowiska cywilnego (7, 10 lub 13 miesięcy). W ograniczonym zakresie pozyskiwano i kształcono kandydatów na podoficerów spośród korpusu szeregowych zawodowych. [str. 18-20].

2.2.10. Dowództwa rodzajów sił zbrojnych nie wypracowały jasno określonych metod (zasad) sporządzania rachunku kształtowania się jednostkowych kosztów kształcenia elewów, jak też innych słuchaczy, w tym kursów doskonalenia zawodowego. Skutkiem tego, sporządzone w toku kontroli przez wojskowe jednostki budżetowe (sprawujące wobec poszczególnych szkół funkcję dysponenta trzeciego stopnia) szacunki kształtowania się tych kosztów były nieadekwatne do faktycznie ponoszonych. Wadą wykonanych w tym zakresie wyliczeń było nieuwzględnienie wszystkich pozycji, składających się na ogół z kosztów ponoszonych na funkcjonowanie szkół, m.in. ponoszonych wydatków przez rejonowe zarządy infrastruktury na utrzymanie infrastruktury szkół, jak też wydatków na kształcenie elewów przez centra szkolenia. W konsekwencji, przedstawione jednostkowe koszty kształcenia jednego elewa w 2007 r. były

niewiarygodne i wysoce zróżnicowane; oscylowały w przedziale od 7,4 tys. zł do 60,9 tys. zł. [str. 32].

2.2.11. Najwyższa Izba Kontroli jako działania nierzetelne ocenia (dotyczyło to trzech szkół) wydawanie decyzji zwalniających z obowiązku zwrotu równowartości kosztów nauki od relegowanych ze szkoły elewów, m.in. z powodu nie spełnienia wymogów określonych w regulaminie nauki. Zwalniając z obowiązku zwrotu przedmiotowych kosztów nie ustalano ich wysokości (38,1 tys. zł), a – z powodu zaniedbania – dochodzenie zwrotu równowartości kosztów nauki (14,6 tys. zł) podjęto dopiero w związku z kontrolą NIK w lipcu 2008 r., tj. z ponad 17 miesięcznym opóźnieniem. Działania takie, w ocenie NIK, stwarzały sytuacje, które należałoby uznać jako korupcjogenną dowolność postępowania. [str. 32-33].

2.2.12. Nie w pełni skuteczny był nadzór nad realizacją zaleceń z kontroli szkół podoficerskich. Pomimo iż w badanym okresie dowództwa rodzajów sił zbrojnych przeprowadziły w podległych szkołach, w ramach sprawowanego nadzoru, w sumie 55 kontroli, a nadto 5 kontroli przeprowadzonych zostało przez Departament Kontroli Ministerstwa Obrony Narodowej i Sztab Generalny Wojska Polskiego, to wiele stwierdzonych w wyniku tych kontroli nieprawidłowości, mających istotny wpływ na efektywność szkolenia elewów, nie zostało wyeliminowanych – m.in. w zakresie niskiego ukończenia kadry szkół, niedostatecznego wyposażenia w specjalistyczny sprzęt szkoleniowy, czy niewłaściwego prowadzenia dokumentacji szkoleniowej. [str. 33-34].

2.3. Uwagi końcowe i wnioski

Uwzględniając przedstawione w niniejszej informacji wyniki kontroli oraz podjęte przez kierowników kontrolowanych jednostek działania celem wykonania wniosków zawartych w wystąpieniach pokontrolnych (str. 36 niniejszej Informacji), Najwyższa Izba Kontroli wnosi do Ministra Obrony Narodowej o:

1. Podjęcie, w ramach kompetencji, decyzji w zakresie ujednoczenia systemu pozyskiwania i kształcenia kandydatów na żołnierzy zawodowych w szkołach podoficerskich resortu obrony narodowej, ukierunkowanej na zapewnienie Siłom Zbrojnym dopływu pożądanej liczby podoficerów. Należy przy tym uwzględnić unormowanie w szkołach systemu nauki języka angielskiego, umożliwiającego ich absolwentom jego opanowanie na poziomie niezbędnym dla tego szczebla dowodzenia.

2. Podjęcie i skoordynowanie działań na rzecz zapewnienia przez dowódców rodzajów sił zbrojnych podległym szkołom podoficerskim właściwego stanu kadry kształcącej oraz dostępu do niezbędnego, tak pod względem ilości jak i nowoczesności, sprzętu wspomagającego proces kształcenia w szkołach.
3. Określenie ramowych zasad, co do czasu trwania stosownego szkolenia szeregowych zawodowych i warunków ich dopuszczenia do egzaminów na pierwszy stopień podoficerski.
4. Objęcie nadzorem (monitoringiem) realizacji wniosków pokontrolnych NIK, skierowanych do dowódców rodzajów sił zbrojnych i Szefa Inspektoratu Wojskowej Służby Zdrowia.

3. WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

3.1. Charakterystyka stanu prawnego i uwarunkowań ekonomiczno - organizacyjnych

3.1.1. Charakterystyka stanu prawnego

1. W okresie objętym kontrolą zagadnienia dotyczące szkół podoficerskich, związane z kształceniem kandydatów na żołnierzy zawodowych, doskonaleniem zawodowym podoficerów, uregulowane zostały w kilku zasadniczych aktach prawnych, w tym:

- ustawie z dnia 11 września 2003 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych⁵ (uswzz),
- rozporządzeniu Ministra Obrony Narodowej z dnia 8 marca 2004 r. w sprawie utworzenia szkół podoficerskich⁶ (rusp),
- rozporządzeniu Ministra Obrony Narodowej z dnia 31 marca 2004 r. w sprawie służby wojskowej kandydatów na żołnierzy zawodowych⁷ (rswkzz).

Kandydatów na potrzeby korpusu podoficerów zawodowych kształcą szkoły podoficerskie resortu obrony narodowej, gdzie równocześnie pełnią oni czynną służbę wojskową jako służbę kandydacką (art. 124 ust. 1 i art. 127 pkt 2 uswzz). Kontrakt na

⁵Dz.U. z 2008 r. Nr 141, poz. 892.

⁶Dz.U. Nr 51, poz. 505 ze zm.

⁷ Dz.U. Nr 66, poz. 614 ze zm. – utraciło moc z dniem 1 lipca 2008 r. Zastąpione zostało rozporządzeniem Ministra Obrony Narodowej z dnia 24 czerwca 2008 r. w sprawie służby wojskowej kandydatów na żołnierzy zawodowych (Dz.U. Nr 112, poz. 715).

pełnienie służby kandydackiej z kandydatem do tej służby podpisuje komendant szkoły podoficerskiej. Do służby kandydackiej może być powołana osoba spełniająca warunki określone w art. 124 ust. 6, w tym po złożeniu pisemnego zobowiązania do pełnienia zawodowej służby wojskowej po ukończeniu szkoły. Służba kandydacka w badanym okresie – zgodnie z definicją zawartą w § 13 rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej w sprawie służby wojskowej kandydatów na żołnierzy zawodowych – polegała na: kształceniu w szkole wojskowej (uczelni wojskowej lub szkole podoficerskiej) oraz wykonywaniu zadań służbowych w szkole wojskowej jako jednostce wojskowej.

Z dniem podpisania kontraktu i stawienia się do służby kandydackiej w szkole podoficerskiej osoby powołane do tej służby stają się żołnierzami w czynnej służbie wojskowej i bez szczególnego nadania otrzymują tytuł elewa (art. 125 ust. 1 i 2 pkt 2 uswzz), jak też stopień wojskowy szeregowego (marynarza), o ile z dniem rozpoczęcia pełnienia tej służby (nauki) nie posiadali wyższego stopnia wojskowego (art. 129 ust. 2). Stopniami wojskowymi żołnierzy pełniących służbę kandydacką są – podobnie jak w przypadku żołnierzy zawodowych – stopnie ustanowione w ustawie z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (art. 129 ust. 1). Kandydat w szkole podoficerskiej (§ 21 ust. 2 rswkzz) mógł być mianowany – do stopnia starszego szeregowego (starszego marynarza).

Zgodnie z art. 128 uswzz, tworzenie i znoszenie szkół podoficerskich, jak też określanie szczegółowych warunków i trybu składania egzaminów końcowych w tych szkołach oraz odbywania praktyk, powierzone zostało Ministrowi Obrony Narodowej. Minister Obrony Narodowej, rozporządzeniem z dnia 8 marca 2004 r. w sprawie utworzenia szkół oficerskich, utworzył osiem szkół podoficerskich oraz określił warunki, co do przeprowadzania egzaminów końcowych. Z mocy § 2 i § 13 tego rozporządzenia – z dniem 1 lipca 2004 r. utworzone zostały następujące szkoły podoficerskie: *1. Szkoła Podoficerska Wojsk Lądowych we Wrocławiu; 2. Szkoła Podoficerska Wojsk Lądowych w Poznaniu; 3. Szkoła Podoficerska Wojsk Lądowych w Zegrzu; 4. Szkoła Podoficerska Wojsk Lądowych w Toruniu; 5. Szkoła Podoficerska Sił Powietrznych w Dęblinie; 6. Szkoła Podoficerska Sił Powietrznych w Koszalinie; 7. Szkoła Podoficerska Marynarki Wojennej w Ustce; 8. Szkoła Podoficerska Służb Medycznych w Łodzi.*

Szkoły podoficerskie (§ 2 ust. 2 rusp) Wojsk Lądowych podlegają Dowódcy Wojsk Lądowych, Sił Powietrznych – Dowódcy Sił Powietrznych, natomiast Szkoła Podoficerska Marynarki Wojennej – Dowódcy Marynarki Wojennej; Szkoła Podoficerska Służb

Medycznych podlega Szefowi Inspektoratu Wojskowej Służby Zdrowia; do 6 czerwca 2007 r. szkoła ta podlegała Szefowi Sztabu Generalnego Wojska Polskiego; zmiana podległości nastąpiła na podstawie § 1 rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej z dnia 2 maja 2007 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie utworzenia szkół oficerskich⁸.

Zgodnie z § 2 ust. 3 i 4 rusp strukturę organizacyjną szkoły określa etat szkoły. Statut szkole podoficerskiej nadają organy, o których stanowi § 2 ust. 2 tego rozporządzenia. Celem szkół podoficerskich (§ 3 i § 4 rusp) jest przygotowanie ich absolwentów do objęcia pierwszych stanowisk służbowych w korpusie osobowym podoficerów zawodowych, a podstawowymi zadaniami tych szkół są:

- przygotowanie dowódcy dysponującego niezbędnym zakresem wiedzy i umiejętności do dowodzenia drużyną;
- kształtowanie wiedzy i umiejętności instruktorskich, przydatnych w realizacji przedsięwzięć szkoleniowych w jednostkach wojskowych;
- prowadzenie kursów specjalistycznych dla podoficerów zawodowych kierowanych na kolejne stanowiska służbowe;
- szkolenie rezerw osobowych.

Kształcenie w szkole odbywa się na podstawie ramowych planów i programów nauki. Obowiązek opracowania tych dokumentów dla każdego kierunku kształcenia spoczywa na komendancie szkoły podoficerskiej, który przy ich sporządzaniu zobowiązany jest uwzględnić wytyczne przełożonego (§ 5 ust. 1 i 2 rusp). Ramowe plany i programy nauki zatwierdzają przełożeni wymienieni w § 2 ust. 2.

Za właściwe przygotowanie absolwenta szkoły podoficerskiej do objęcia przez niego (pierwszego) stanowiska służbowego odpowiedzialny jest komendant szkoły (§ 6 ust. 4 rusp), a za zapewnienie warunków realizacji programów nauki odpowiedzialne są organy, o których mowa w § 2 ust. 2 rusp (Dowódca Wojsk Lądowych, Dowódca Sił Powietrznych, Dowódca Marynarki Wojennej i Szef Inspektoratu Wojskowej Służby Zdrowia).

W trakcie pobierania nauki elewi szkół podoficerskich odbywają w jednostkach wojskowych praktyki na pierwszych stanowiskach służbowych, przewidzianych dla podoficerów zawodowych (dowódcy drużyny). W myśl § 7 ust. 1 rusp cele, czas trwania oraz zakres praktyk określają ramowe plany i programy nauki oraz programy praktyk (programy praktyk zatwierdza komendant szkoły). Odpowiedzialność za organizację praktyk ponoszą

⁸ Dz.U. Nr 90, poz. 598.

organy wymienione w § 2 ust. 2 rusp, a za ich przebieg i realizację zgodną z programem praktyk – dowódcy jednostek, w których elewi takie praktyki odbywają. Zakończenie praktyk dokumentowane jest też oceną, wystawianą elewom przez dowódców jednostek wojskowych (§ 7 ust. 2 i 5 rusp).

Nauka w szkole podoficerskiej kończy się egzaminem końcowym, a warunkiem dopuszczenia elewów do tego egzaminu jest uzyskanie przez nich pozytywnych ocen z przedmiotów objętych programem nauki; zakres egzaminu ustala komendant szkoły (§ 8 rusp). Egzamin przeprowadza komisja egzaminacyjna powołana przez komendanta szkoły (w skład komisji mogą wchodzić podoficerowie z jednostek wojskowych). Elewi, którzy złożyli egzamin z wynikiem pozytywnym, uzyskują świadectwa ukończenia szkoły; z przebiegu nauki w szkole podoficerskiej sporządza się dokumentację, którą przechowuje się w szkole (§ 10 ust. 1).

2. Zgodnie z § 38 ust. 1 i 2 rswkzz kandydat (elew), zwolniony ze służby kandydackiej na podstawie art. 134 ust. 1 pkt 1 i 4-9 uswzz, zobowiązany był do zwrotu równowartości kosztów nauki, o których mowa w art. 135 ust. 1 tej ustawy⁹, w zakresie: zakwaterowania, umundurowania, wyżywienia oraz innych nieodpłatnych świadczeń pieniężnych i rzeczowych otrzymanych w związku z nauką. Specyfikacja równowartości tych kosztów określona została w załączniku nr 3 do ww. rozporządzenia w sprawie służby wojskowej kandydatów na żołnierzy zawodowych. Wysokość kwoty, stanowiącej równowartość kosztów, należało ustalić według stawek obowiązujących w dniu zwolnienia kandydata ze służby (§ 38 ust. 5 i 6 rswkzz). Decyzję w sprawie ustalenia wysokości równowartości kosztów, które kandydat powinien zwrócić oraz trybu ich zwrotu wydawał komendant szkoły podoficerskiej, w której kandydat pełni służbę (§ 40). Na pisemny wniosek kandydata (elewa), zobowiązanego do zwrotu kosztów, komendant szkoły podoficerskiej mógł wydać decyzję o: zwolnieniu z obowiązku ich zwrotu, rozłożeniu kosztów na raty, odroczeniu terminu płatności. Odpowiednia decyzja mogła być wydana w szczególnie uzasadnionych, niezawinionych przez kandydata przypadkach losowych, bądź też z uwagi na trudną sytuację rodzinną lub materialną kandydata (§ 41 rswkzz).

⁹ Artykuł 135 ustawy z dnia 11 września 2003 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych, z dniem 1 stycznia 2008 r. został uchylony – na mocy art. 1 pkt 61 ustawy z dnia 24 sierpnia 2007 r. o zmianie ustawy o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 176, poz. 1242).

3.1.2. Uwarunkowania ekonomiczno-organizacyjne

Do czerwca 2004 r. szkoły podoficerskie resortu obrony narodowej funkcjonowały jako podoficerskie szkoły zawodowe na podstawie zarządzenia Ministra Obrony Narodowej z 18 czerwca 2002 r. w sprawie podoficerskich szkół zawodowych oraz organizacji i podstawowych założeń procesu kształcenia w tych szkołach¹⁰. Szkoły podoficerskie nie posiadały statusu samodzielnych jednostek organizacyjnych szkolnictwa wojskowego i włączone były w struktury organizacyjne wyższych szkół oficerskich lub centrów szkolenia rodzajów sił zbrojnych. Status taki uzyskały z dniem 1 lipca 2004 r. na mocy rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej z dnia 8 marca 2004 r. w sprawie utworzenia szkół podoficerskich. Podporządkowane zostały bezpośrednio dowódcom odpowiednich rodzajów sił zbrojnych.

Pomimo przyznanej samodzielności, szkoły podoficerskie nie posiadają osobowości prawnej, nie prowadzą też gospodarki finansowej w rozumieniu przepisów ustawy z 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych¹¹, jak też ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości, nie prowadzą również działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów właściwych w tym zakresie ustaw¹², pozostają całkowicie na zaopatrzeniu logistycznym i finansowo-księgowym innych jednostek organizacyjnych (jednostek wojskowych o statusie wojskowych jednostek budżetowych), sprawujących wobec poszczególnych szkół podoficerskich funkcję dysponenta trzeciego stopnia w zakresie ich wydatków i dochodów.

3.2. Istotne ustalenia kontroli

3.2.1. Wykonywanie zadań przez szkoły podoficerskie

Spośród ośmiu skontrolowanych szkół podoficerskich – w badanym okresie – Najwyższa Izba Kontroli negatywnie ocenia niedostosowanie organizacji Szkoły Podoficerskiej Sił Powietrznych w Koszalinie i Szkoły Podoficerskiej Służb Medycznych w Łodzi do wykonywania zadań określonych rozporządzeniem Ministra Obrony Narodowej z dnia 8 marca 2004 r. w sprawie utworzenia szkół podoficerskich.

Szkoła w Koszalinie, do której podstawowych zadań, według nadanego przez

¹⁰ Dz.Urz. MON Nr 11, poz. 109 – Zarządzenie Nr 36/ MON uchylone z dniem 1 lipca 2004 r.

¹¹ Dz.U. Nr 249, poz. 2104 ze zm.

¹² Ustawy z dnia 19 listopada 1999 r. Prawo działalności gospodarczej (Dz.U. Nr 101, poz. 1178 ze zm.); ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz.U. z 2007 r. Nr 155, poz. 1095 ze zm.) i ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. Przepisy wprowadzające ustawę o działalności gospodarczej (Dz.U. Nr 173, poz. 1808 ze zm.).

Dowódcę Sił Powietrznych statutu, należało: kształcenie kandydatów na podoficerów, doskonalenie kadry podoficerskiej i szkolenie rezerw osobowych – realizowała tylko pierwsze z nich, nie wywiązując się tym samym zarówno z postanowień statutu Szkoły, jak też § 4 pkt 3 i 4 powyższego rozporządzenia. Dowództwo Sił Powietrznych nie zapewniło Szkole odpowiedniej struktury organizacyjno-etadowej, uniemożliwiając jej prowadzenie szkoleń podoficerów zawodowych, jak też rezerw osobowych. Podkreślić należy, iż komendant Szkoły Podoficerskiej w Koszalinie skierował w latach 2006 – 2008 (do końca lutego) do Dowództwa Sił Powietrznych 8 wniosków organizacyjno-etadowych w sprawie dostosowania struktury etadowej Szkoły do wymogów określonych w ww. rozporządzeniu Ministra Obrony Narodowej. Wnioski te nie tylko nie zostały uwzględnione, lecz na żaden nie udzielono odpowiedzi. Należy przy tym zauważyć, że drugiej z podległych Dowódcy SP szkół, Szkole Podoficerskiej Sił Powietrznych w Dęblinie, zapewniono strukturę, umożliwiającą jej realizację wszystkich zadań określonych w rozporządzeniu Ministra Obrony Narodowej. Rozstrzygnięcie w sposób odmienny tej samej sprawy w oderwaniu od obowiązujących w tym zakresie uregulowań prawnych świadczy o dowolności postępowania DSP w realizacji tego rozporządzenia, jak też nierównym traktowaniu omawianych szkół.

Szkoła Podoficerska Służb Medycznych w Łodzi nie prowadziła szkolenia rezerw osobowych – w tej sytuacji nie wywiązała się nie tylko z § 4 pkt 4 wymienianego już rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej, lecz również z postanowień statutu, jak też Regulaminu nauki i szkolenia Szkoły, stanowiącego (w § 2.1.c), iż jej słuchaczami są żołnierze rezerwy skierowani na kursy przekwalifikowania lub przeszkolenia. Działania dostosowawcze w tym zakresie, podjęte przez komendanta Szkoły Podoficerskiej Służb Medycznych poprzez skierowanie w lutym 2006 r. do Szefa Zarządu Wojskowej Służby Zdrowia (wówczas przełożonego komendanta Szkoły) wniosku o sformowaniu w Szkole Kursu Przeszkolenia Rezerw, nie zostały uwzględnione. Powodem tego był brak etatu do prowadzenia szkoleń w przedmiotowym zakresie.

Prowadzenie szkoleń podoficerów i rezerw osobowych, zamiast w szkołach podoficerskich, przez centra szkolenia (Centrum Szkolenia Sił Powietrznych w Koszalinie i Centrum Szkolenia Służb Medycznych w Łodzi), niezależnie od niezgodności z ww. rozporządzeniem, pozbawia komendantów szkół odpowiedzialności za cały proces szkolenia.

- *Jednym z dokumentów wspomagającym i regulującym działalność SPSM w Łodzi było zawarte w dniu 1 lipca 2004 r. pomiędzy komendantem Szkoły a komendantem CSzSM Porozumienie o wzajemnej współpracy, gdzie z jednej strony określono, że za realizację procesu szkolenia w Szkole odpowiada komendant Szkoły, z drugiej zaś, iż nadzór merytoryczny nad przebiegiem*

zajęć dydaktycznych w Szkole prowadzonych przez wykładowców Centrum sprawuje Szef Wydziału Dydaktycznego Centrum.

Jednolita była struktura organizacyjna czterech szkół podoficerskich podległych Dowódcy Wojsk Lądowych (Poznaniu, Toruniu, Wrocławiu i Zegrzu). Pozwoliło to realizować tym szkołom zadania statutowe w podstawowym zakresie, tj. kształcić kandydatów na żołnierzy zawodowych oraz prowadzić szkolenia podoficerów i rezerw osobowych. Również organizacja Szkoły Podoficerskiej Marynarki Wojennej w Uście dostosowana była do realizacji zadań określonych przez Ministra Obrony Narodowej.

W badanym okresie w pięciu szkołach (Dęblinie, Łodzi, Poznaniu, Toruniu i Zegrzu) nie prowadzono kształcenia kandydatów na żołnierzy zawodowych i doskonalenia zawodowego podoficerów w niektórych korpusach i grupach osobowych, określonych przez Ministra Obrony Narodowej w decyzji z 3 grudnia 2004 r. w sprawie procesu kształcenia i doskonalenia zawodowego w poszczególnych korpusach i grupach osobowych¹³.

- *Szkoła w Poznaniu nie prowadziła kształcenia i doskonalenia zawodowego w korpusie osobowym żandarmerii wojskowej, grupach osobowych dochodzeniowo-śledczej i prewencji. Nie podjęto też kształcenia kandydatów na podoficerów w korpusie osobowym ogólnowojskowym, grupie osobowej administracji i w korpusie osobowym logistyki, grupie osobowej transportu i ruchu wojsk, pomimo ustalenia przez Dowódcę Wojsk Lądowych limitów rekrutacji, odpowiednio w liczbie czterech miejsc w 2007 r. i jednego miejsca w 2008 r.; kształcenia na tych kierunkach nie zrealizowano ze względu ma małą ich liczebność, Szkoła w Łodzi nie kształciła i nie prowadziła doskonalenia zawodowego w korpusie osobowym medycznym, grupie osobowej średniego i pomocniczego personelu weterynaryjnego, a Szkoła w Toruniu – w korpusie osobowym ogólnowojskowym, grupie osobowej geograficznej.*

Przyczyną nierealizowania w powyższym zakresie kształcenia i szkolenia był brak zapotrzebowania ze strony Sił Zbrojnych. Zdaniem NIK, przyczyną tego stanu rzeczy było także nierespektowanie w pełni obowiązującej w tym zakresie decyzji Nr 362/MON Ministra Obrony Narodowej w sprawie procesu kształcenia i doskonalenia zawodowego w poszczególnych korpusach i grupach osobowych (vide str. 19-20 informacji).

3.2.2. Nabór kandydatów na podoficerów

W niepełnym stopniu wykorzystywano możliwości szkół podoficerskich w zakresie kształcenia kandydatów na podoficerów. Określone przez dowódców rodzajów sił zbrojnych w latach 2005 – 2007 limity przyjęć do podległych szkół łącznie w liczbie: 993, 748 i 875 kandydatów były niższe od możliwości rocznych ich kształcenia (1236 kandydatów wg etatów) odpowiednio o 243, 488 i 361, czyli w sumie o około 1.100 kandydatów, tj. o 30%.

¹³ Decyzja Nr 362/MON – Dz.Urz. MON Nr 16, poz. 180 ze zm.

Pomimo wyznaczenia niższego od możliwego limitu przyjęć do szkół liczba przyjętych kandydatów na rok szkoleniowy 2007/2008 była o 33 osoby mniejsza od określonego limitu.

- *Limitu przyjęć nie wykorzystano w żadnej z czterech szkół podoficerskich podległych Dowódcy Wojsk Lądowych. Na rok szkoleniowy 2007/2008 przyjęto 542 kandydatów, tj. o 20 mniej (o 3,6%) od określonego limitu (562). Relatywnie najniższy wskaźnik przyjęć odnotowała w tym okresie Szkoła Podoficerska Marynarki Wojennej w Ustce, gdzie przyjęto tylko 52 kandydatów wobec limitu 60 (mniej o 13,3%).*

Przyczyną niewykorzystania w pełni limitu przyjęć do szkół w roku szkoleniowym 2007/2008 było nie spełnienie przez kandydatów wymagań, określonych w kryteriach naboru do szkół podoficerskich. Sytuacja taka spowodowana była też drastycznym spadkiem zainteresowania służbą kandydacką w szkołach podoficerskich, a więc mniejszą liczbą kandydatów na podoficerów. O ile w 2005 r. we wszystkich ośmiu szkołach o 993 miejsca ubiegało się 4.232 kandydatów (na jedno miejsce przypadało więc 4,26 kandydatów), to w 2007 r. na 875 miejsc takich kandydatów było tylko 2.297 (2,63 na jedno miejsce), czyli o 45,7% mniej.

Podkreślić należy, iż przedstawione zjawisko miało miejsce w sytuacji podejmowania zarówno przez szkoły, jak też odpowiednie dowództwa rodzajów sił zbrojnych działań promujących służbę wojskową, w tym kandydacką, w szkołach podoficerskich. Niedostateczna skuteczność tych działań, wynikała z jednej strony z poprawy sytuacji na rynku pracy, z drugiej zaś braku w tym okresie jednolitych zasad prowadzenia działalności promocyjnej przez jednostki organizacyjne resortu obrony narodowej.

- *W 2005 r. w Szkole Podoficerskiej Wojsk Lądowych we Wrocławiu o 60 miejsc ubiegało się 473 kandydatów (7,88 na jedno miejsce), podczas gdy w 2007 r. o przyjęcie do Szkoły dysponującej limitem 97 miejsc starały się zaledwie 182 osoby (1,87), a więc ponad dwukrotnie mniej. Łączna liczba ubiegających się o służbę kandydacką w czterech szkołach podoficerskich Wojsk Lądowych w 2007 r. wynosiła 1.589 wobec 3.182 chętnych do podjęcia takiej służby w 2005 r. (mniej o 50,0%).*

W kontekście powyższego pozytywnie ocenić należy wydanie 29 kwietnia 2008 r. przez Ministra Obrony Narodowej decyzji w sprawie działalności promocyjnej w resorcie obrony narodowej¹⁴. Decyzja ta zdefiniowała pojęcie „działalności promocyjnej” (zaliczając do niej m.in. „zadania realizowane na rzecz pozyskiwania najlepszych kandydatów do zawodowej służby wojskowej”), jak też określiła nadzorującego (koordynującego) taką działalność na szczeblu resortu. Efektem był widoczny wzrost zainteresowania nauką w szkołach podoficerskich przy naborze kandydatów na rok szkoleniowy 2008/2009.

¹⁴ Dz.Urz. MON Nr 9, poz. 117. Decyzja Nr 212/MON.

Jakkolwiek liczba chętnych była wciąż niższa niż w 2005 r., tym niemniej o 939 miejsc ubiegało się 3.176 kandydatów, czyli o 879 więcej (o 38,3%) aniżeli w okresie poprzednim.

- W 2008 r. największa liczba kandydatów na przyszłych podoficerów starała się o przyjęcie do szkół podoficerskich Wojsk Lądowych: w Poznaniu (669) i Wrocławiu (619) oraz do Szkoły Podoficerskiej Sił Powietrznych w Dęblinie (499), najmniejsza zaś do Szkoły Podoficerskiej Służb Medycznych w Łodzi, gdzie o 45 miejsc ubiegało się tylko 68 chętnych (przyjęto 39).

3.2.3. Zatrudnienie w korpusie podoficerów zawodowych

Mniejszy od możliwego nabór kandydatów do szkół podoficerskich miał wpływ na poziom deficytu zatrudnienia, jaki wystąpił w korpusie osobowym podoficerów zawodowych. W kontrolowanych rodzajach sił zbrojnych deficyt ten na koniec I półrocza 2008 r., wyniósł łącznie 6.312 podoficerów i w odniesieniu do stanu z końca 2006 r. wzrósł aż o 1.025 żołnierzy (o 19,1%).

Tabela nr 1. Stan zatrudnienia w korpusie podoficerów zawodowych

L.p.	Rodzaje Wojsk	Stan na 31 grudnia 2006 r.				Stan na 31 grudnia 2007 r.				Stan na 30 czerwca 2008 r.			
		Etaty	Stan	wakat	%	Etaty	Stan	wakat	%	Etaty	Stan	wakat	%
1.	Wojska Lądowe	27.037	24.350	2.687	90,1	21.657	18.514	3.143	85,5	21.885	18.348	3.537	83,8
2.	Siły Powietrzne	12.816	10.678	2.138	83,3	12.346	9.999	2.347	81,0	11.914	9.811	2.103	82,3
3.	Marynarka Wojenna	4.475	4.002	473	89,4	4.232	3.699	533	87,4	4.235	3.623	612	85,5
4.	IWSZ	-*	-*	-*	-*	202	136	66	67,3	192	132	60	68,8
5.	Razem	44.328	39.030	5.298	88,0	38.434	32.348	6.089	84,2	38.226	31.914	6.312	83,5

*brak danych

Najniższy stopień ukończenia zawodowej kadry podoficerskiej wystąpił w Inspektoracie Wojskowej Służby Zdrowia. W strukturze niedoboru zatrudnienia korpusu podoficerów zawodowych przeważały Wojska Lądowe, gdzie deficyt podoficerów stanowił 56,0% łącznych braków kadry podoficerskiej w omawianych rodzajach sił zbrojnych. Podkreślić należy, iż najwięcej wakatów w grupie kadry podoficerów zawodowych dotyczyło stopnia wojskowego (etatowego) kaprala, a więc pierwszego stopnia podoficerskiego, jaki nadawany jest absolwentom szkół podoficerskich. Na koniec czerwca 2008 r. brakowało aż 1.820 kaprali (28,8% ogólnego deficytu podoficerów), a stopień ukończenia tej grupy podoficerskiej był najniższy i wynosił 71,2%.

- Najwięcej podoficerów-kaprali brakowało w Wojskach Lądowych; spośród 3.537 wakatów, aż 33,6% (1.188) dotyczyło stopnia kaprala; wskaźnik ukończenia tej grupy podoficerów był najniższy spośród analizowanych rodzajów sił zbrojnych i wynosił 70,1%. W Siłach Powietrznych brakowało 465 kaprali (72,7% ukończenia), a w Marynarce Wojennej 167 (73,9%

ukompletowania). Pełną obsadę kadry podoficerskiej w stopniu kaprała zapewniono w Inspektoracie Wojskowej Służby Zdrowia, przy czym zauważyć należy, iż liczba tych etatów była niewielka (2 etaty); w IWSZ najniższe ukompletowanie wystąpiło w grupie podoficerów w stopniu chorążego (32,6%) oraz sierżanta (49,6%).

W ocenie NIK, istnieje duże prawdopodobieństwo nieosiągnięcia na koniec 2009 r. w Siłach Zbrojnych, określonej przez Radę Ministrów¹⁵, liczby 49.000 stanowisk służbowych w korpusie podoficerów zawodowych. Grupa zawodowych podoficerów w skontrolowanych rodzajach sił zbrojnych stanowiła bowiem ponad ¾ stanu ewidencyjnego całego korpusu podoficerskiego polskiej armii.

- *W stanie ewidencyjnym podoficerów zawodowych w Siłach Zbrojnych nie nastąpiły w okresie 2008 r. istotniejsze zmiany. Na koniec grudnia 2007 r. korpus podoficerów zawodowych liczył około 42.700 żołnierzy¹⁶ (w tym 32.348, czyli 75,8% w kontrolowanych rodzajach sił zbrojnych), na koniec czerwca 2008 r. 41.720 (31.914, tj. 76,5%). Jakkolwiek na 31 grudnia 2008 r. stan ewidencyjny podoficerów osiągnął poziom około 42.450 żołnierzy, tym niemniej był on niższy aniżeli w 2007 r., a do stanu pożądanego brakowało jeszcze 6.550 podoficerów, z kolei na koniec stycznia 2009 r. liczba podoficerów zmniejszyła się do około 41.860 żołnierzy.*

W przedstawionej sytuacji celowym jest dokonanie, na szczeblu resortu obrony narodowej, analizy funkcjonującego od 2004 r. systemu pozyskiwania i kształcenia kandydatów na żołnierzy zawodowych (podoficerów) na potrzeby Sił Zbrojnych. System ten jest bowiem niejednolity i nie zapewnia dopływu pożądanej liczby podoficerów odpowiednio przygotowanych do bezpośredniego dowodzenia podporządkowanymi im żołnierzami.

- *W czterech szkołach podoficerskich Wojsk Lądowych, czas trwania nauki uzależniono od źródła pozyskania kandydatów; kandydaci ze środowiska cywilnego, żołnierze zasadniczej służby wojskowej i żołnierze rezerwy kształceni byli w okresie 10 miesięcy, a kandydaci na podoficerów z nadterminowej zasadniczej służby wojskowej w cyklu 6 miesięcznym. W pozostałych szkołach, tj. dwóch szkołach podoficerskich Sił Powietrznych (w Dęblinie i Koszalinie), w Szkole Podoficerskiej Marynarki Wojennej i Szkole Podoficerskiej Służb Medycznych – żołnierze „nadterminowi” kształceni byli tak, jak kandydaci ze środowiska cywilnego, a czas trwania nauki trwał odpowiednio: 10, 13 i 7 miesięcy.*
- *W Szkole Podoficerskiej Służb Medycznych w Łodzi kształcenie elewów na pierwszy stopień podoficerski (kaprała) trwa 7 miesięcy. Z kolei stopień kaprała można uzyskać już po ukończeniu tylko dwutygodniowego szkolenia rezerw osobowych, prowadzonego przez Centrum Szkolenia Służb Medycznych w Łodzi.*

¹⁵ Rozporządzenie Rady Ministrów z 30 października 2007 r. w sprawie określenia liczby stanowisk służbowych w poszczególnych korpusach kadry zawodowej Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, które weszło w życie z dniem 1 stycznia 2008 r. W dokumencie tym określono, iż liczba stanowisk służbowych w poszczególnych korpusach kadry zawodowej SZ, winna na koniec grudnia 2009 r. wynieść w sumie 93.000 żołnierzy zawodowych, z tego 49.000 w korpusie podoficerów zawodowych (Dz.U. Nr 212, poz. 1550).

¹⁶ Źródło: strona internetowa MON; www.mon.gov.pl

Wpływ, aczkolwiek nie decydujący, na poziom niedoboru podoficerów miało też nieukończenie nauki w szkołach przez wszystkich kandydatów. W latach 2005 – 2008 (I półrocze) spośród 2.584 elewów, którzy rozpoczęli naukę w ośmiu szkołach, 176 (6,8%), z różnych powodów, jej nie ukończyło.

W ograniczonym zakresie dowództwa skontrolowanych dowództw pozyskiwały i kształciły kandydatów na podoficerów spośród korpusu szeregowych zawodowych. W latach 2005 -2006 w żadnej szkole podoficerskiej nie prowadzono w tej formie kształcenia i uzupełnienia stanu kadry podoficerskiej, a w 2007 r. w trzech szkołach Wojsk Lądowych (Poznaniu, Toruniu i Wrocławiu) w trzymiesięcznym systemie kursowym¹⁷ takie szkolenie uruchomiono dla 115 szeregowych zawodowych, zaś w SPMW w Ustce w cyklu 2,5 miesięcznym na pierwszy stopień podoficerski przeszkolono 17 szeregowych zawodowych. Szkolenia te prowadzono w oparciu o zatwierdzone przez dowódców odpowiednich rodzajów sił zbrojnych programy nauki.

Wobec znacznej liczby wakatów w korpusie podoficerów podejmowano próby ich uzupełniania szeregowymi zawodowymi, również w trybie egzaminu eksternistycznego, w większości bez odpowiedniego szkolenia i przygotowania kandydatów.. W 2007 r. i w 2008 r. w SPWL we Wrocławiu do takiego egzaminu przystąpiło 19 żołnierzy Wojsk Lądowych, dwunastu z nich (nie objętych szkoleniem) otrzymało oceny niedostateczne, a siedmiu, uczestniczących w części szkolenia programowego w Szkole (w ramach trzymiesięcznego kursu), egzamin ten zdało.

- *W SPMW w Ustce w 2007 r., za zgodą Dowódcy MW, przeprowadzono egzamin eksternistyczny na pierwszy stopień podoficerski dla żołnierzy Żandarmerii Wojskowej (w specjalności wojskowej prewencja). Do egzaminu dopuszczono 23 żołnierzy, w tym: 17 szeregowych zawodowych, 3 starszych szeregowych i 3 szeregowych. O zakwalifikowaniu tych żołnierzy na egzamin na podoficera nie uzyskano decyzji Szefa Sztabu Generalnego WP, co było warunkiem koniecznym, wymaganym § 11 ust.1 obowiązującego wtedy rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej z dnia 15 kwietnia 2004 r. w sprawie trybu wyznaczania żołnierzy zawodowych na stanowiska służbowe i zwalniania z tych stanowisk¹⁸. Niezależnie od tego nieprawidłowością było dopuszczenie do egzaminu 3 szeregowych (niezawodowych), którzy nie byli kształceni w żadnej ze szkół podoficerskich. Egzamin, który zdało 22 żołnierzy (jeden nie przystąpił do egzaminu), poprzedzony był „zajęciami doskonalącymi dla kandydatów na podoficera”, przeprowadzonymi przez*

¹⁷ Kształcenie kandydatów z korpusu szeregowych zawodowych w szkołach podoficerskich Wojsk Lądowych trwa 3 miesiące i uruchamiane jest doraźnie w zależności od potrzeb w zakresie pozyskiwania podoficerów zawodowych. Liczba szeregowych zawodowych – kandydatów na podoficerów – nie jest objęta limitem przyjęć do szkół podoficerskich.

¹⁸ Dz.U. Nr 108, poz. 1144, ze zm.; rozporządzenie to utraciło moc z dniem 1 stycznia 2008 r. i zastąpione zostało rozporządzeniem Ministra Obrony Narodowej w tej sprawie z dnia 18 grudnia 2007 r. (Dz.U. Nr 243, poz. 1788).

Żandarmerię Wojskową w Gdyni w ciągu zaledwie czterech dni, m.in. z przedmiotu metodyka szkolenia i wychowanie fizyczne.

W ocenie NIK, brak było formalnych i merytorycznych przesłanek do egzaminowania w SPMW w Ustce żołnierzy Żandarmerii Wojskowej. Właściwą jednostką do przeprowadzenia egzaminu, jak też stosownego szkolenia, była SPWL w Poznaniu, która zgodnie z decyzją Ministra Obrony Narodowej Nr 362/MON w sprawie procesu kształcenia i doskonalenia zawodowego w poszczególnych korpusach i grupach osobowych¹⁹, powinna zapewnić kształcenie i szkolenie m.in. w korpusie osobowym żandarmerii wojskowej, grupie osobowej prewencji. Tymczasem Szkoła takich szkoleń w badanym okresie w ogóle nie przeprowadziła. W świetle powyższego nie przekonuje argumentacja, iż przyczyną nie prowadzenia w SPWL w Poznaniu szkoleń kandydatów na podoficerów w korpusie osobowym żandarmerii wojskowej był brak zapotrzebowania na takie szkolenie.

NIK zauważa, iż w sytuacji występowania niedoboru zatrudnienia w korpusie podoficerów, przypadki ich uzupełniania szeregowymi zawodowymi w trybie eksternistycznym mogą być częstsze. Brak szczegółowych regulacji, co do czasu trwania stosownego szkolenia²⁰ i wymaganego zasobu wiedzy, jaki kandydaci winni opanować w trakcie szkolenia, może powodować dowolność w ich ustalaniu, a w konsekwencji negatywnie wpływać na poziom przygotowania zawodowego części kadry podoficerskiej, rekrutującej się spośród kandydatów z tego środowiska.

- *W czerwcu 2008 r. Inspektorat Wojskowej Służby Zdrowia, powołując się na § 15 wymienionego w przypisie 18 niniejszej informacji rozporządzenia, polecił komendantowi SPSMed. opracować plan ramowy oraz szczegółowy szkolenia kandydatów na podoficerów w ciągu 5 dni szkoleniowych (opcjonalnie do 10 dni). Ostatecznie opracowany plan nauki obejmował 12 dni (w tym 10 dni szkoleniowych). Przesyłając plan do zatwierdzenia, komendant Szkoły wyraził opinię, iż czas trwania kursu nie pozwoli przekazać zakresu materiału realizowanego podczas szkolenia kandydatów na podoficerów w trakcie siedmiomiesięcznego kursu; braki w wyszkoleniu mogą w przyszłości znacznie utrudnić wykonywanie obowiązków służbowych na zajmowanym stanowisku osobie, która ukończyła 12 dniowy kurs przeszkolenia dla kandydatów na podoficerów służby zdrowia.*

3.2.4. Stan i struktura zatrudnienia w szkołach

Potencjał kadrowy wszystkich ośmiu szkół podoficerskich był niewystarczający w stosunku do realizowanych przez szkoły zadań statutowych, w szczególności zadań

¹⁹ Dz.Urz. MON Nr 16, poz. 180 ze zm.

²⁰ Zgodnie z § 15 ust. 1 rozporządzenia z 18 grudnia 2007 r. wymienionego w przypisie 18, egzamin na podoficera żołnierza zawodowy zdaje po ukończeniu stosownego szkolenia w szkole podoficerskiej.

dydaktycznych (szkoleniowych); żadna szkoła nie osiągnęła poziomu zatrudnienia określonego w etacie szkoły. Na koniec czerwca 2008 r. szkoły podoficerskie zatrudniały łącznie 498 pracowników, w tym 456 żołnierzy zawodowych (podoficerów) i 42 pracowników wojska (cywili). Do stanu etatowego (577) brakowało w sumie 79 pracowników. Podkreślić należy, iż w pełni obsadzona była liczba etatów (42 etaty), określona dla pracowników wojska. Zmiany stanu etatowego i ewidencyjnego w szkołach podoficerskich przedstawia tabela nr 2.

Tabela nr 2. Zatrudnienie w szkołach podoficerskich.

L.p.	Wyszczególnienie	2005 r.		2006 r.		2007		2008 r. (30.06)	
		Stan etatowy	Stan ewidenc.	Stan etatowy	Stan ewidenc.	Stan etatowy	Stan ewidenc.	Stan etatowy	Stan ewidenc.
1.	Szkoły podoficerskie razem w tym:	514	422	549	479	562	494	577	498
1.1	Instruktor	135	92	143	112	144	115	144	114
1.2	St. instruktor	98	75	112	87	114	92	116	89
1.3	Razem instruktorzy (1.1+1.2)	233	167	255	199	258	207	260	203
1.4	Pozostała kadra:	281	255	294	280	304	287	317	295
	w tym m.in.:								
	- d-ca grupy szkoleniowej	88	84	92	90	92	86	94	90
	- pracownicy cywilni	23	18	33	27	37	37	42	42

Pomimo wzrostu w badanym okresie stopnia ukompletowania kadry instruktorskiej (z 71,7% w 2008 r. do 78,1% na koniec czerwca 2008 r.) w I półroczu 2008 r. nieobsadzonych pozostawało aż 57 etatów instruktorskich.

- *Najliczniejszą kadram dysponowała Szkoła Podoficerska w Poznaniu; na koniec I półroczu 2008 r. zatrudniała 150 pracowników, w tym 68 instruktorów, co w odniesieniu do stanu ewidencyjnego zatrudnionych we wszystkich szkołach podoficerskich stanowiło odpowiednio: 30,1% i 33,5%. Relatywnie najniższe ukompletowanie kadry wystąpiło w Szkole Podoficerskiej w Koszalinie; na 49 etatów ogółem obsadzonych były 33 etaty (67,3%), w tym z 25 stanowisk instruktorów obsadzono 17 (68,0%). W Szkole w Zegrzu do stanu etatowego brakowało 7 instruktorów (ukompletowanie 69,6%). Najkorzystniejsza sytuacja w tym zakresie wystąpiła w Szkole Podoficerskiej w Toruniu; nasycenie kadram ogółem wynosiło 94,8%, a do pełnego stanu etatowego (58 etatów) zabrakło 3 pracowników (na stanowiskach instruktorów).*

Brak większego zainteresowania podoficerów służbą w szkołach podoficerskich na stanowiskach instruktorskich wynikał z niskich stopni etatowych przewidzianych dla instruktorów (sierżant) i starszych instruktorów (st. sierżant) oraz związanych z tym niższych uposażeń²¹.

²¹ Brak dostatecznej liczby chętnych spowodowany jest m.in. niższym zaszeregowaniem stanowisk etatowych w szkołach podoficerskich w porównaniu ze stanowiskami w jednostkach wojskowych; np. szef kompanii w jednostce – stopień etatowy chorąży, grupa uposażenia 8 - otrzymuje dodatek do uposażenia w związku z pełnioną funkcją; szef kursu w szkole podoficerskiej (funkcjonalnie stanowisko tożsame z szefem kompanii) – stopień etatowy st. sierżant, grupa uposażenia 6 – dodatku do uposażenia w związku z pełnioną funkcją nie otrzymuje.

Kadrę kierowniczą i instruktorską szkół podoficerskich stanowili podoficerowie zawodowi, legitymujący się co najmniej świadectwem dojrzałości. Wykształcenie wyższe na tych stanowiskach nie jest wymagane, co wynika z karty opisu stanowisk służbowych oraz modelu przebiegu służby zawodowej podoficerów. Według stanu na koniec I półrocza 2008 r., spośród 374 podoficerów zaliczanych do kadry kierowniczej i instruktorskiej (instruktorzy +kierownicy grup szkoleniowych), wykształceniem wyższym (II i I stopnia) legitymowało się 86 z nich (23,0%), a kolejnych 31 podoficerów (8,3%) kontynuowało naukę w uczelniach – co należy ocenić pozytywnie. Pomimo że trzech spośród ośmiu podoficerów kadry kierowniczo-instruktorskiej (w tym dwóch instruktorów) SPSMed. w Łodzi legitymowało się wyższym wykształceniem, to podkreślić należy, iż Szkoła ta nie dysponowała kompetentną kadrą instruktorską o kwalifikacjach zabezpieczających cały proces kształcenia kandydatów na podoficerów w korpusie osobowym medycznym – do prowadzenia zajęć z medycyny ratunkowej i ćwiczeń z chirurgii polowej merytorycznie przygotowany był tylko jeden instruktor.

- *Przyczyną powyższej sytuacji były wieloletnie zaniedbania kadrowe w SZ RP jeszcze przed utworzeniem SPSMed., na stanowiska podoficerskie w korpusie osobowym medycznym kierowano bowiem osoby bez wykształcenia medycznego. W takim stanie rzeczy nieprzygotowana merytorycznie do prowadzenia zajęć w Szkole kadra podoficerska objęta została szkoleniem celem nabycia wiedzy medycznej niezbędnej do kształcenia elewów.*

W roku szkolnym 2007/2008 z łącznie 797 godzin programowych 392 (49,2%) realizowała kadra instruktorska Centrum Szkolenia Wojskowych Służb Medycznych w Łodzi.

Zróżnicowana była częstotliwość i zakres szkoleń doskonalących umiejętności i wiedzę kadry kierowniczo-instruktorskiej. W ograniczonym zakresie realizowano szkolenia dotyczące właściwego prowadzenia dokumentacji szkoleniowej. Brak dostatecznej wiedzy w tej kwestii skutkowało nierzetelnym wypełnianiem przedmiotowej dokumentacji przez instruktorów, jak też podejmowaniem przez komendantów szkół decyzji o ich zniszczeniu, wbrew obowiązującym w tym zakresie przepisom (vide str. 27; 30 niniejszej informacji). Nie wszystkie szkolenia zrealizowane zostały w planowanym wymiarze.

- *W SPWL we Wrocławiu, zgodnie z zatwierdzonymi przez komendanta Szkoły planami szkolenia kursowego kadry, z 46 planowanych w badanym okresie kursów zrealizowanych zostało 27 (58,6%). Przyczyny tego były różne: nie zakwalifikowanie kandydatów na szkolenie przez DWL, brak możliwości skierowania na szkolenie, odwołanie kursów.*

3.2.5. Baza dydaktyczno-szkoleniowa

Pięciu szkołom (62,5%) odpowiedzialne dowództwa rodzajów sił zbrojnych nie zapewniły właściwych warunków do realizacji programów nauki. W szczególności szkołom tym nie zabezpieczono w wystarczającym stopniu możliwości korzystania ze sprzętu, jak też pomocy dydaktycznych – wspomagających proces szkolenia i niezbędnych do realizacji zadań programowych. Braki w oprzyrządowaniu szkolenia wynikały głównie z ograniczonych możliwości finansowych w jego pozyskaniu.

Szkoły podoficerskie nie posiadały własnej bazy szkoleniowej (dydaktycznej), głównie w postaci sprzętu wojskowego (bojowego), niezbędnej do prowadzenia procesu szkolenia kandydatów na żołnierzy zawodowych i doskonalenia zawodowego podoficerów. Potrzeby w tym zakresie zabezpieczały wojskowe centra szkolenia (ośrodki szkolenia), przy których szkoły te funkcjonowały jako samodzielne placówki szkolnictwa wojskowego. Wynikało to z przyjętego w Siłach Zbrojnych rozwiązania, zakładającego integrację potencjału szkolnego w centrach szkolenia, celem racjonalizacji kosztów procesu dydaktycznego placówek szkolnictwa wojskowego. W salach dydaktycznych szkół podoficerskich prowadzono zajęcia niewymagające zaplecza sprzętowego, a jedynie pomocy dydaktycznych (m.in. plansz, tablic poglądowych, makiet), bądź drobnego sprzętu.

W procesie dydaktycznym elewów szkół podoficerskich zapoznanie się i posługiwanie nowoczesnym sprzętem wojskowym było ograniczone, bowiem zarówno szkoły jak i centra szkolenia, niejednokrotnie takim sprzętem nie dysponowały:

- SPWL w Zegrzu brakowało w wymaganym zakresie radiostacji przenośnych, a więc podstawowego sprzętu do prowadzenia szkolenia. W sprzęt ten w pierwszej kolejności, zabezpieczano zajęcia prowadzone przez Centrum Szkolenia Łączności i Informatyki w Zegrzu, Szkoła dysponowała natomiast sprzętem nieprzydatnym, jak: łodzią rozpoznawczą, zestawami minerskimi, wykrywaczem min głębinowych, czy też rentgenoradiometrem.
- SPWL we Wrocławiu nie zabezpieczono sprzętu w takiej liczbie egzemplarzy, aby mogła realizować kształcenie dla pełnej etatowej liczby szkolonych, braki w tym zakresie dotyczyły 24 (20,5%) na 117 rodzajów pozycji sprzętowych (m.in. pistoletów treningowych, granatów). Ponadto w odniesieniu do 30 pozycji (25,6%) nie zabezpieczono nawet jednego egzemplarza, w tym m.in. trenażera do nauki celowania „Cyklop”, trenażera do nauki strzelania do celów stałych i ukazujących się „Czantoria” – w większości występujących braków sprzętowych stosowano zamienniki starszego typu.

- Centrum Szkolenia Wojsk Lądowych nie realizowało w pełni potrzeb SPWL w Poznaniu, związanych z zabezpieczeniem sprzętu wojskowego dla celów szkoleniowych, w tym: bojowego wozu piechoty, samochodu terenowego, samochodu rozpoznawczego BRDM oraz czołgów PT 91 i T 72; sprzęt ten nie został udostępniony z uwagi na braki w obsadzie etatowej kierowców, awarie oraz brak na wyposażeniu danego sprzętu (samochód BRDM).

- SPSM w Łodzi jak i Centrum Szkolenia Wojskowych Służb Medycznych nie dysponowały sprzętem medycznym, niezbędnym do efektywnego prowadzenia szkoleń, w tym m.in. sprzętu do transportu i ewakuacji medycznej, tj. sanitarki nowej bądź używanej, kołowego transportera opancerzonego – wersja medyczna „ROSOMAK”, czy części szpitala kontenerowego; Szkoła nie posiadała również odpowiedniej infrastruktury dydaktycznej – sal wykładowych (na terenie Szkoły znajduje się tylko jedna sala wykładowa do prowadzenia zajęć z wykorzystaniem sprzętu audio wizualnego, brak było sal przystosowanych do prowadzenia zajęć praktycznych z medycyny ratunkowej i chirurgii polowej), pomocy naukowych, ogólnodostępnych obiektów sportowych oraz strzelnicy – zajęcia ze szkolenia strzeleckiego realizowane były w Tomaszowie Mazowieckim (50 km od Łodzi) oraz w Sieradzu (60 km), zajęcia z taktyki oraz szkolenia inżynierijno-saperskiego prowadzono w Jeżewie (15 km). Taka sytuacja podnosi koszty kształcenia i utrudnia proces szkolenia, zmniejsza też efektywność przyswajania wiedzy i nabywania umiejętności przez elewów.

- SPSP w Dęblinie dysponowała sprzętem w większości nieprzydatnym (z lat 60 i 70-tych), a niekiedy dawno już wycofanym z eksploatacji i użytkowania przez Siły Zbrojne. W Szkole brak było podstawowych pomocy dydaktycznych jak: projektory, plansze i tablice poglądowe oraz innych jak m.in.: nowoczesnych komputerowych programów szkolenia TACAN (taktyczny system nawigacji lotniczej), ILS (system lądowania według wskazań przyrządów) czy GCA (system podejścia do lądowania kontrolowanego z ziemi), pracowni profilowanych do prowadzenia szkolenia na takie typy statków powietrznych jak: samolot wielozadaniowy F-16 i Mig-29, samolot transportowy M-28 „BRYZA”, czy śmigłowiec SW-4 (w tym m.in. brak było: pakietów multimedialnych, schematów i przekrojów: silników, instalacji, urządzeń i uzbrojenia lotniczego). Taka sytuacja może m.in. uniemożliwić skuteczne kształcenie i szkolenie personelu technicznego, przewidzianego do eksploatacji samolotu wielozadaniowego F-16 oraz żołnierzy w ramach profesjonalnych Sił Zbrojnych.

Brak odpowiedniej ilości i jakości sprzętu wspomagającego proces szkolenia w szkołach podoficerskich wpłynął negatywnie na efektywność i atrakcyjność prowadzonego

szkolenia elewów – przyszłych dowódców drużyn, załóg i obsługi, w konsekwencji czego jednostki wojskowe, do których – już jako podoficerowie – zostali skierowani absolwenci szkół ponosiły dodatkowe nakłady na dodatkowe szkolenie nowo przyjętych żołnierzy. Dowódcy tych jednostek wskazywali m.in. na przypadki poznawania przez absolwentów-podoficerów niektórego rodzaju sprzętu dopiero w jednostkach wojskowych, gdyż taki sprzęt był niedostępny podczas kształcenia w szkołach (m.in. trał przeciwminowy Bożena, kombinezon EID 9, Instalacje WUS), wskazywali również na niedostateczną wiedzę absolwentów w zakresie budowy i zasad eksploatacji sprzętu wojskowego. Dowódcy jednostek²² podali też, że jakkolwiek posiadana przez absolwentów wiedza jest zróżnicowana, to w większości przypadków gwarantuje skuteczne pełnienie przez nich funkcji dowódczych. Sugerowali przy tym, iż większą uwagę w szkoleniu elewów należy zwrócić m.in. na kształtowanie umiejętności samodzielnego podejmowania decyzji na szczeblu drużyny, poszerzenie wiedzy pedagogicznej, a przede wszystkim na wydłużenie okresu praktyk w jednostkach wojskowych.

- *Stwierdzono także krytyczne opinie o poziomie wykształcenia absolwentów Szkoły Podoficerskiej w Dęblinie. Z pozyskanych w trakcie kontroli informacji od 25 dowódców jednostek wojskowych, gdzie na dzień ich uzyskania służyło 222 absolwentów Szkoły (z lat 2006 – 2007), wynikało m.in., że poziom wyszkolenia tych absolwentów wymagał dalszego ich intensywnego doszkalania, w tym m.in. w zakresie obsługi samolotu wielozadaniowego (F-16, Mig-29) oraz znajomości języka angielskiego. Niejednokrotnie absolwenci wyznaczani byli na stanowiska nie zawsze zgodne z ich wyszkoleniem, np. 2 absolwentów Szkoły wyszkolonych w zakresie obsługi samolotu SU-22, w eskadrze lotniczej, do której ich skierowano, zostało przydzielonych do służby przy śmigłowcach SH-2G, co sprawiło, że zdobyte w Szkole umiejętności okazały się na zajmowanym w jednostce wojskowej stanowisku (st. podoficer obsługi śmigłowca) w znacznej mierze nieprzydatne.*
- *Krytyczną opinię o programie szkolenia elewów kształconych w SPWL w Zegrzu ramach korpusu osobowego ogólnowojskowego w grupie osobowej klubów, orkiestr i zespołów estradowych wyraził dowódca-kapelmistrz orkiestry reprezentacyjnej jednego z okręgów wojskowych, gdzie skierowano w kontrolowanym okresie 4 z 33 absolwentów Szkoły (pełnili oni funkcję „żołnierza – instrumentalisty orkiestry wojskowej”). W opinii dowódcy „program szkolenia muzyków w Szkole Podoficerskiej w Zegrzu jest absurdalny”; program ten zamiast doskonalenia umiejętności muzycznych, powinien być ukierunkowany na „przeobrażenie” cywila muzyka w żołnierza, w tym przede wszystkim na poprawę jego kondycji fizycznej oraz nabycie umiejętności strzeleckich („Dotychczasowi absolwenci przychodzą do orkiestr bez odbycia choćby jednego strzelania, nie mając w ręku broni osobistej – strach z nimi iść na strzelnicę”).*
- *Dowódcy jednostek wojskowych, do których w latach 2006 -2007 skierowano 21 absolwentów SPSMed w Łodzi, wskazywali m.in. na niedostateczną wiedzę nowoprzyjętych podoficerów w zakresie taktyki na współczesnym polu walki oraz udzielania pierwszej pomocy w stanach zagrożenia życia – większą uwagę w szkoleniu należy zwrócić na zagadnienia związane*

²² Informacje w tym zakresie, w toku kontroli, pobrano od 110 dowódców jednostek wojskowych.

z prowadzeniem gospodarki materiałowej w służbach medycznych oraz prowadzenie ewidencji personalnej, niezbędnych dla podoficerów pełniących służbę w plutonach medycznych oraz izbach chorych.

3.2.6. Realizacja programów nauczania

Najwyższa Izba Kontroli, negatywnie ocenia sposób zatwierdzania obowiązujących w latach szkoleniowych 2004/2005 i 2005/2006 programów nauki w czterech szkołach podoficerskich Wojsk Lądowych oraz Szkole Podoficerskiej Marynarki Wojennej w Ustce. Programy nauki zatwierdzali bowiem komendanci szkół (w przypadku Szkoły w Ustce nawet komendant Centrum Szkolenia Marynarki Wojennej), a nie dowódcy rodzajów sił zbrojnych, którym szkoły te podlegały. W tej sytuacji programy te nie miały podstaw prawnych, przy ich zatwierdzaniu naruszono bowiem przepisy § 5 ust. 5 rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej w sprawie utworzenia szkół podoficerskich, w związku z § 2 ust. 2 tego rozporządzenia. Obowiązujące od roku szkoleniowego 2006/2007 programy nauki w tych szkołach zatwierdzali właściwi dowódcy rodzajów sił zbrojnych, a więc zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie uregulowaniami.

- *W SPWL we Wrocławiu, spośród obowiązujących w kontrolowanym okresie 18 programów nauki dotyczących kształcenia kandydatów na żołnierzy zawodowych (w trybie dziesięciomiesięcznym), 7 zatwierdził Dowódca Wojsk Lądowych, a pozostałych 11 – komendant Szkoły.*
- *W SPMW w Ustce kształcenie kandydatów na podoficerów prowadzone było w badanym okresie w oparciu o 28 programów nauki; 6 z tych programów zatwierdził komendant Centrum Szkolenia Marynarki Wojennej w Ustce, 10 programów komendant Szkoły, a 12 programów nauki Dowódca Marynarki Wojennej.*

Przyczyną ww. nieprawidłowości były wadliwie uregulowania w tym zakresie, zawarte w pierwotnie obowiązujących (do lipca 2006 r.) statutach szkół podoficerskich Wojsk Lądowych. Określono w nich, iż „szczegółowe programy nauki” zatwierdza komendant szkoły. W sytuacji, kiedy § 5 ust. 1 i 5 powoływanego już rozporządzenia w sprawie utworzenia szkół podoficerskich nie wymieniał szczegółowych programów nauki jako dokumentu, zgodnie z którym realizowane jest kształcenie w szkole, lecz „programy nauki”, wymagające zatwierdzenia przez przełożonego, taka treść statutów była sprzeczna z ww. przepisami. Zatwierdzanie programów nauki w SP Marynarki Wojennej przez inne osoby niż Dowódca MW wynikało z błędnej interpretacji przepisów przez komórkę szkolenia Dowództwa Marynarki Wojennej.

W pięciu szkołach podoficerskich (w Dęblinie, Łodzi, Poznaniu, Wrocławiu i Zegrzu) nierzetelnie realizowano zadania dydaktyczne (szkoleniowe): w dziennikach lekcyjnych nie

dokumentowano części prowadzonych zajęć szkoleniowych, jak też nie zrealizowano – w wymaganym programem nauki pełnym zakresie – tych zajęć. Przyczyną stwierdzonych nieprawidłowości były z jednej strony zaniedbania instruktorów oraz brak odpowiedniego nadzoru ze strony kadry kierowniczej szkół, z drugiej zaś – niedostateczne wyposażenie szkół w odpowiedni sprzęt, infrastrukturę i braki w obsadzie kadry instruktorskiej.

- *W SPWL we Wrocławiu w roku szkoleniowym 2007/2008 na 7.672 godzin programowych w ewidencji nie ujęto 191 godzin (w tym z metodyki szkolenia 68 godzin); w latach szkoleniowych 2004/2005 – 2007/2008 nie zrealizowano w ogóle 416 godzin programowych, z tego 101 godzin z powodu braku sprzętu, 150 godzin w ramach szkolenia specjalistycznego grupy osobowej przeciwpożarowej, które za zgodą Dowództwa Wojsk Lądowych powinno być realizowane w Ośrodku Szkolenia w Grudziądzu, bowiem Szkoła nie dysponowała w tym zakresie sprzętem oraz wyspecjalizowaną kadrą instruktorską;*
- *W tym samym okresie w SPWL w Zegrzu nie przeprowadzono w pełnym zakresie zajęć z 14 przedmiotów obejmujących w sumie 445 godzin programowych (m.in. 53 godziny z wychowania fizycznego, 50 godzin z eksploatacji urządzeń łączności; 256 godzin z języka angielskiego); niezrealizowanie zajęć w pełnym wymiarze determinowane było głównie niskim ukończeniem kadry instruktorskiej oraz problemami z zabezpieczeniem odpowiedniego sprzętu łączności;*
- *W SPWL w Poznaniu w dziennikach lekcyjnych 10 grup szkoleniowych nie zaewidencjonowano 404 godzin nauczania, obejmujących łącznie 11 przedmiotów (m.in. w zakresie: szkolenia metodycznego 38 godzin, taktyki 29 godzin, zdobywania uprawnień do kierowania pojazdami 268 godzin);*
- *W SPSMed w Łodzi w roku szkoleniowym 2006/2007 i 2007/2008 nie zrealizowano w pełni 48 godzin zajęć programowych z 7 przedmiotów, w tym m.in. z wychowania fizycznego 26 godzin (12,6%), medycyny ratunkowej 7 godzin (3,2%), rozpoznania wojskowego 4 godziny (33,3%), dyscypliny wojskowej 9 godzin (23,7%).*
- *W SPSP w Dęblinie w roku szkoleniowym 2007/2008 nie wykonano 31 godzin zajęć w sumie z 14 przedmiotów nauczania, w tym 19 godzin (4,2%) z 9 przedmiotów kierunkowych; 8 godzin (3,7%) z 4 przedmiotów specjalistycznych i 4 godziny (1,1%) z języka angielskiego.*

Badanie realizacji programów nauczania w kontrolowanym okresie za rok szkoleniowy 2004/2005 i 2005/2006 nie było możliwe w Szkole Podoficerskiej w Toruniu. Rozkazem dziennym z listopada 2007 r. pełniącego wtedy obowiązki komendanta – pełnomocnika ds. informacji niejawnych, 19 szczegółowych programów nauki zostało zniszczonych. Działanie to było sprzeczne z § 7 ust. 1 zarządzenia 3/MON Ministra Obrony Narodowej z 2 lutego 2005 r. w sprawie zasad i trybu postępowania z materiałami archiwalnymi i inną dokumentacją w resorcie obrony narodowej²³. Zgodnie z tym przepisem programy szkolenia są dokumentami kategorii „A”, które przechowuje się wiecznie.

²³ Dz.Urz. MON Nr 2, poz.4.

Najwyższa Izba Kontroli w badanym okresie negatywnie ocenia, określony w 2005 r. przez Dowódcę Wojsk Lądowych, sposób realizacji w czterech podległych szkołach podoficerskich nauczania języka angielskiego. Kształcenie językowe prowadzone było w wymiarze 360 godzin lekcyjnych, z tego 200 godzin w ramach szkolenia programowego (programu nauki), a 160 godzin poza takim programem. Nauczanie kandydatów na podoficerów poza programem nauki nie miało podstaw prawnych, bowiem rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej w sprawie utworzenia szkół podoficerskich nie przewiduje prowadzenia nauki w takiej formie. Dodatkowe zajęcia z języka angielskiego prowadzono w godzinach popołudniowych (na 9 i 10 godzinie lekcyjnej) oraz w niektóre wolne soboty, a więc kosztem czasu wolnego elewów i efektywności nauczania. Nie osiągnięto też w zadowalającym stopniu celu, będącego przesłanką do podjęcia nauki w czasie dodatkowym, sprawność językową na poziomie podstawowym (według standardu STANAG 6001) uzyskała mniej niż połowa kształconych w szkołach podoficerskich Wojsk Lądowych elewów (w 2006 r. 46,8%, w 2007 r. 38,2%, a w 2008 r. 45,1%). Zauważyć ponadto należy, że w roku szkoleniowym 2007/2008 Szkole Podoficerskiej w Zegrzu nie zabezpieczono środków na prowadzenie nauczania tego języka w czasie dodatkowym, przez co realizowano tylko zajęcia programowe (200 godzin)²⁴.

Przyjęty w szkołach system nauczania języka angielskiego był niejednolity i nie zapewniał kandydatom na podoficerów równych możliwości jego doskonalenia, w szczególności opanowania na właściwym dla nich poziomie dowodzenia.

- *Największą liczbę godzin nauki języka angielskiego, w ramach zajęć programowych, realizowała Szkoła Podoficerska Marynarki Wojennej 480 godzin (33,1% w odniesieniu do łącznych godzin programowych); w szkołach podoficerskich podległych Dowódcy Sił Powietrznych 365 godzin (30%), w szkołach podoficerskich Wojsk Lądowych 200 godzin (od 14,3% do 17,0%). W SPSMed w Łodzi na naukę tego języka przeznaczonych było tylko 92 godziny (13,4%).*

W świetle powyższego zauważyć należy, że Minister Obrony Narodowej zobowiązał komendantów szkół podoficerskich do zapewnienia od 2009 r. nauczania języka angielskiego tak, aby absolwenci szkół posiadali znajomość tego języka na poziomie podstawowym (SPJ 1111 – Standardowy Profil Językowy)²⁵

²⁴ Rozkazem Nr 352 Dowódcy Wojsk Lądowych z dnia 14 lipca 2008 r. w sprawie szkolenia i egzaminowania z języka angielskiego w Szkołach Podoficerskich Wojsk Lądowych, liczba godzin do realizacji z języka angielskiego określona została na poziomie 200 godzin programowych.

²⁵ Dz.Urz. MON Nr 23, poz. 292 Decyzja Nr 530/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 1 grudnia 2008 r. w sprawie kształcenia i egzaminowania ze znajomości języków obcych w resorcie obrony narodowej (pkt 37 decyzji „Komendanci szkół podoficerskich zapewnią nauczanie języka angielskiego w trakcie nauki tak, aby absolwenci szkół podoficerskich posiadali znajomość języka angielskiego na poziomie SPJ 1111”).

W odniesieniu do czterech szkół (w Poznaniu, Ustce, Wrocławiu i Zegrzu) negatywnie ocenić należy realizację praktyk, które elewi tych szkół odbywali w jednostkach wojskowych. Nierzetelnie dokumentowano przebieg praktyk. W szczególności elewi niedbale wypełniali dzienniki praktyk, a zawarte tam wpisy (bądź ich brak) wskazują, że nie zrealizowano w obowiązkowym zakresie zadań objętych programami praktyk. Należy przy tym podkreślić, że dzienniki praktyk stanowiły jedyną dokumentację ewidencyjną ich przebiegu. W Szkole w Poznaniu, spośród 98 poddanych analizie dzienników, w 68 nie udokumentowano udziału elewów w zajęciach instruktorsko-metodycznych, w 66 w szkoleniu poligonowym, a w 41 dziennikach udziału w strzelaniu; w Szkole we Wrocławiu (analizowano 88 dzienników) maksymalny łączny zaewidencjonowany czas praktyki wynosił 264 godziny (przy planowanym 140 godzin), a minimalny 36 godzin; w Szkole w Zegrzu na 48 skontrolowanych dzienników praktyk, tylko w dwóch zaewidencjonowany czas zgodny był z zaplanowanym; w 11 przypadkach brak było udokumentowania odbytych strzelań; w odniesieniu do żołnierzy-muzyków, dla których wymiar czasowy praktyk określony został na 404 godziny, udokumentowano od 80 do 373 godzin. Mimo ewidentnych nieprawidłowości w dokumentowaniu realizacji zadań szkoleniowych (w omawianych przypadkach w dziennikach praktyk), wszyscy elewi uzyskali od dowódców jednostek wojskowych oceny pozytywne i w rezultacie zaliczenie praktyki.

- *W SPMW w Ustce w roku szkolnym 2006/2007 (48 praktykantów) w co najmniej 39 przypadkach (81,3%) praktyka nie była realizowana w określonym programem wymiarze czasowym, tj. 30 dni (240 godzin). Praktyka dowódcza, która powinna być realizowana w zależności od rodzaju specjalności wojskowej w wymiarze 114 lub 101 godzin, w żadnym z 48 przypadków nie została zrealizowana w takim zakresie, a w 18 przypadkach (37,5%) w ogóle nie była realizowana. W 24 dziennikach nie wpisano oceny końcowej z odbytych praktyk, choć § 7 ust. 5 rozporządzenia w sprawie utworzeniu szkół podoficerskich stanowi, iż dowódcy jednostek wojskowych na zakończenie praktyk wystawiają elewom oceny. Nieprawidłowości stwierdzono również w zakresie archiwizowania dokumentacji szkoleniowej. Dzienniki i programy praktyk z lat poprzednich tj. z 2005 r. i 2006 r. zostały zniszczone, co naruszyło § 10 ww. rozporządzenia w związku z załącznikiem do Zarządzenia Nr 3/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 2 lutego 2005 r. w sprawie zasad i trybu postępowania z materiałami archiwalnymi i inną dokumentacją w resorcie obrony narodowej.²⁶*

Odpowiedzialność za realizację praktyk zgodną z ich programem ponoszą – w myśl § 7 ust 2 rozporządzenia w sprawie utworzenia szkół podoficerskich – dowódcy jednostek wojskowych, w których elewi odbywają praktyki. Zauważyć też należy, że zgodnie z § 7 ust. 2 tego rozporządzenia, odpowiedzialność za organizację praktyk ponoszą

²⁶ Dz.Urz. MON Nr 2 poz. 4

odpowiednie dowództwa rodzajów sił zbrojnych, zaś za właściwą realizację celów praktyk odpowiadają – wyznaczeni przez komendantów szkół – kierownicy praktyk. Taki podział zadań w przedmiotowym zakresie powodował trudności we właściwej koordynacji oraz prowadzeniu skutecznego nadzoru nad przebiegiem i realizacją praktyk.

- *W Szkole Podoficerskiej we Wrocławiu, kierownikiem (koordynatorem) praktyk był wyznaczony przez jej komendanta żołnierz zawodowy Szkoły, a odpowiedzialnym za właściwą realizację celów praktyk dowódca kompanii. W opinii komendanta Szkoły „jakkolwiek można mieć uwagi do pracy koordynatorów praktyk, to osobami odpowiedzialnymi za całość pracy elewa, od planowania zadań, poprzez wykonywanie, rozliczanie i ocenianie byli żołnierze z jednostek wojskowych. Niezrozumiałym jest ocenianie pracy za całą praktykę na ocenę bardzo dobrą, skoro są ewidentne uchybienia w dokumentacji praktykanta. Oznaczać to może lekceważące podejście niektórych jednostek wojskowych do praktyk ...”*

Zróżnicowany był, określony przez odpowiednich dowódców rodzajów sił zbrojnych, okres odbywania praktyk – w SPSP w Dęblinie wynosił 10 dni, w SPSPMed. w Łodzi 14 dni (98 godzin), w SPSP w Koszalinie 15 dni (105), w szkołach podoficerskich Wojsk Lądowych 20 dni (140); a w SPMW w Ustce 30 dni (240 godzin). Ustalony czas trwania praktyk (poza praktykami odbywanymi przez elewów Szkoły Podoficerskiej Marynarki Wojennej) był zbyt krótki, szczególnie w zakresie odbywania praktyki dowódczej. Opinię taką wyrazili dowódcy jednostek wojskowych, do których skierowani zostali absolwenci szkół z lat 2006 -2007.

3.2.7. Doskonalenie zawodowe podoficerów

Proces realizacji kursów doskonalenia zawodowego podoficerów był nieskoordynowany i znacznie odbiegał od założeń w tym zakresie, określonych przez Ministra Obrony Narodowej w wydanej 14 września 2004 r. decyzji w sprawie wprowadzenia Systemu Doskonalenia Zawodowego Kadry w Siłach Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej²⁷. Podstawowym założeniem tego systemu, w zakresie zawodowej kadry podoficerskiej, było zapewnienie podoficerom warunków do rozwoju służbowego. Dowództwa trzech (DWL, DMW i IWSZ) z czterech kontrolowanych rodzajów sił zbrojnych w ograniczonym zakresie wykorzystywały możliwości szkolenia podoficerów zawodowych w szkołach podoficerskich, w szczególności związanego z wyznaczeniem na stanowisko służbowe o wyższym stopniu etatowym.

- *W szkołach podoficerskich Wojsk Lądowych z planowanych 69 kursów na kolejne stopnie wojskowe, obejmujących w założeniu 962 uczestników, w latach 2005 – 2008 (I półrocze) zrealizowano 45 (65,2%), w których uczestniczyło 356 osób (37,0%). W ogóle nie przeprowadzono*

²⁷ Dz.U. MON Nr 12, poz. 130 ze zm.

10 kursów na stopień st. chorążego i st. chorążego sztabowego, które miały w sumie objąć 124 osoby – mimo że na koniec 2007 r. w Wojskach Lądowych 1.109 chorążych (31,4%) zajmowało stanowiska przeznaczone dla wyższych stopni etatowych, tj. chorążego i st. chorążego sztabowego, a na koniec czerwca było ich 1.086 (31,3%).

- W Szkole Podoficerskiej Marynarki Wojennej w Ustce z planowanych 72 kursów na wyższe stopnie wojskowe, w badanym okresie zrealizowano 36 (50,0%), w których uczestniczyło 318 osób. Planowanie realizacji przedmiotowych kursów nie zawsze było skoordynowane, jak też racjonalne, tj. w sytuacji, gdy grupę szkoleniową tworzyły jedna lub dwie osoby – w 2005 r. na cztery realizowane kursy trzy grupy były dwuosobowe, w okresie od czerwca 2006 r. do czerwca 2007 r. kurs na stopień mł. chorąży ogólnodowódczy przeprowadzono pięciokrotnie (przeciętnie w odstępach dwumiesięcznych), z tego w trzech przypadkach w kursie uczestniczył tylko jeden słuchacz.
- W Szkole Podoficerskiej Służb Medycznych w Łodzi z przewidywanych do realizacji w latach 2005 – 2008 (I półrocze) 23 kursów, gdzie, na kolejne stopnie wojskowe przeszkolonych miało być 305 podoficerów, zrealizowano jedynie 9 (39,1%), w których uczestniczyły zaledwie 34 osoby (11,1%).

Niezrealizowanie w planowanym zakresie doskonalenia zawodowego podoficerów, wynikało z braku imiennych zgłoszeń od jednostek organizacyjnych MON oraz rodzajów sił zbrojnych. Taka sytuacja może ograniczyć, w dłuższej perspektywie, możliwości rozwoju służbowego tej grupy żołnierzy zawodowych. Zauważyć bowiem należy, iż spośród pełniących na koniec czerwca 2008 r. w Wojskach Lądowych służbę 18.348 podoficerów, 9.567 z nich (52,0%) zajmowało stanowiska służbowe tożsame z posiadany stopniem wojskowym, ale aż 8.673 (47,3%) podoficerów skierowano na stanowiska o wyższym stopniu etatowym. Wyznaczanie podoficerów na stanowisko służbowe o wyższym stopniu etatowym możliwe będzie tylko do końca 2010 r.²⁸.

3.2.8. Koszty funkcjonowania szkół podoficerskich

Szkoły podoficerskie, posiadając status samodzielnych jednostek organizacyjnych, pozostają całkowicie na zaopatrzeniu logistycznym i finansowym innych jednostek wojskowych (jednostek budżetowych), sprawujących wobec poszczególnych szkół funkcję dysponenta trzeciego stopnia w zakresie ich wydatków dochodów. Zaewidencjonowane przez te jednostki wydatki budżetowe poniesione w 2007 r. na funkcjonowanie wszystkich 8 szkół podoficerskich wyniosły łącznie 28,4 mln zł. Wydatki te były o 6,5 mln zł wyższe (o 29,7%)

²⁸ Zgodnie z art. 31 ust. 2 ustawy z dnia 11 września 2003 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych (Dz. U. z 2008 r. Nr 141, poz.892) warunkiem wydania decyzji o wyznaczeniu żołnierza zawodowego na wyższe stanowisko służbowe oraz objęcia obowiązków na tym stanowisku jest uprzednie wydanie decyzji o mianowaniu tego żołnierza, przez uprawniony organ, na stopień wojskowy odpowiadający stopniowi etatowemu stanowiska służbowego, na jakie żołnierz ma być wyznaczony. Przepis ten, dotyczący podoficerów, w związku z art. 176 tej ustawy obowiązywać będzie od 1 stycznia 2011 r.

od poniesionych w 2005 r. W strukturze wydatków przeważały przeznaczone na uposażenia, wynagrodzenia i inne należności pieniężne żołnierzy zawodowych, które w 2005 r. stanowiły 60,7% wydatków łącznych (13,3 mln zł); w 2007 r. udział tych wydatków był wyższy i wynosił 63,0% (17,9 mln zł).

- *Spośród szkół podoficerskich najwyższe wydatki związane były z działalnością Szkoły Podoficerskiej Wojsk Lądowych w Poznaniu – w 2007 r. wyniosły 8,7 mln zł (30,6%). Udział uposażeń i wynagrodzeń żołnierzy zawodowych w wydatkach ogółem był zróżnicowany i kształtował się w przedziale od 38,0% (SPSMed) do 70,2% (SPWL we Wrocławiu).*

W ocenie NIK, przedstawiony za lata 2005 – 2007 poziom kosztów funkcjonowania poszczególnych szkół podoficerskich, nie odzwierciedlał realnej ich wielkości i był nieadekwatny do nakładów ponoszonych na zapewnienie bieżącej działalności, w szczególności nie uwzględniał w pełni wydatków ponoszonych przez rejonowe zarządy infrastruktury na utrzymanie infrastruktury szkół, jak też wydatków na szkolenie elewów przez centra szkolenia. Ewidencję księgową, w tym ewidencję kosztów funkcjonowania szkół i to w ograniczonym zakresie (m.in. bez kosztów infrastruktury), prowadziły wojskowe jednostki budżetowe. Niejednolita ewidencja księgową, zwłaszcza w zakresie kwalifikowania kosztów kształcenia i szkolenia, uniemożliwiła ocenę tendencji kształtowania się kosztów jednostkowych we wszystkich szkołach. W konsekwencji, oszacowane za 2007 r. w trakcie kontroli koszty jednostkowe, przypadające na jednego elewa kształconego w szkołach, były niewiarygodne i wysoce zróżnicowane, bo oscyływały w przedziale od 7,4 tys. zł (SPSMed) do 60,9 tys. zł (SPWL w Poznaniu). Tak znaczna różnica w kształtowaniu się jednostkowych kosztów nauczania, oprócz specyfiki wynikającej ze szkolenia w szkołach, wynika z braku jednolitych zasad sporządzania przedmiotowego rachunku kosztów.

Najwyższa Izba Kontroli jako działania nierzetelne ocenia sposób wydawania i egzekwowania decyzji administracyjnych, zwalniających z obowiązku zwrotu równowartości kosztów nauki od kandydatów na żołnierzy zawodowych (m.in. z powodu niespełnienia wymogów określonych w regulaminie nauki) – zwolnionych ze służby kandydackiej w trybie art. 134 ust.1 ustawy z 11 września 2003 r. o służbie zawodowej żołnierzy zawodowych – w odniesieniu do trzech szkół podoficerskich (Dęblinie, Wrocławiu i Zegrzu).

- *W SPSP w Dęblinie, jedną z pięciu wydanych decyzji obciążających kosztami nauki 5 elewów zwolnionych ze służby kandydackiej, przekazano właściwej jednostce budżetowej do wyegzekwowania (w kwocie 7,9 tys. zł) dopiero, w związku z kontrolą NIK, w lipcu 2008 r., tj. po 17 miesiącach od jej uprawomocnienia.*

- *Podobna sytuacja miała miejsce w SPWL w Zegrzu: decyzję o zwrocie kosztów nauki wydano w maju 2007 r., a dokumentację w tej sprawie przekazano właściwej jednostce budżetowej do wyegzekwowania należności (6,7 tys. zł), również w związku z kontrolą NIK, dopiero w lipcu 2008 r.*
- *W SPWL we Wrocławiu, pomimo, iż w uzasadnieniu do wszystkich 13 decyzji zwalniających tyłuż elewów z obowiązku zwrotu kosztów nauki zawarto, iż ustalenia przedmiotowych kosztów dokonano zgodnie z przepisami § 39 pkt 1 i 2 rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej z 31 marca 2004 r. w sprawie służby wojskowej kandydatów na żołnierzy zawodowych – to de facto wysokości tych kosztów nie ustalano, uznając, iż jest to bezzasadne. W tej sytuacji Komendant Szkoły zwalniał z obowiązku zwrotu wirtualnej kwoty kosztów wbrew zapewnieniu w wydawanych decyzjach, o ustaleniu ich równowartości zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami. Ustalona w toku kontroli kwota tych kosztów stanowiła 38,1 tys. zł.*

Działania powyższe stwarzały sytuacje, które należałoby uznać jako korupcjogenną dowolność postępowania. Nadmienić należy, iż przepisy w sprawie obowiązku zwrotu kosztów nauki zostały uchylone z dniem 1 stycznia 2008 r.

3.2.9. Sprawowanie kontroli i nadzoru

W badanym okresie dowództwa rodzajów sił zbrojnych przeprowadziły w podległych szkołach podoficerskich, w ramach nadzoru służbowego, w sumie 55 kontroli, w tym 4 kontrole problemowe. Zakres tych kontroli, zarówno planowanych, jak i doraźnych (realizowanych przeważnie w ciągu jednego lub dwóch dni), obejmował m.in. sprawdzenie: organizacji i przebiegu egzaminów wstępnych do szkół podoficerskich, dokumentacji planistyczno-ewidencyjnej i szkoleniowej, przygotowanie szkół i kadry do przeprowadzenia szkolenia podstawowego, procesu realizacji I i II etapu szkolenia kandydatów na podoficerów, realizacji usunięcia nieprawidłowości, stwierdzonych podczas kompleksowych kontroli przeprowadzonych przez Departament Kontroli MON i Sztab Generalny Wojska Polskiego (oprócz ww. kontroli, Departament Kontroli oraz Sztab Generalny WP, przeprowadziły w szkołach podoficerskich w badanym okresie w sumie 5 kontroli problemowych).

W ocenie NIK, nie w pełni skuteczny był nadzór nad realizacją zaleceń z tych kontroli, w szczególności wydanych przez Departament Kontroli i Sztab Generalny WP. Wiele stwierdzonych nieprawidłowości, mających istotny wpływ na efektywność szkolenia elewów, nie zostało bowiem wyeliminowanych.

- *W związku z kontrolą SPSP w Koszalinie, przeprowadzoną w 2006 r. przez Departament Kontroli MON w zakresie funkcjonowania szkół podoficerskich, Szef Sztabu Generalnego WP poinformował Dowódcę Sił Powietrznych m.in., że wyniki kontroli wskazują, że proces kształcenia*

realizowany jest z wieloma błędami, często poprzez nieprzygotowanych pod względem merytorycznym i metodycznym instruktorów i polecił podjąć działania m.in. w zakresie dostosowania struktur szkół podoficerskich do zakresu ich zadań statutowych, jak też zwiększyć skuteczność i częstotliwość nadzoru dowódców rodzajów sił zbrojnych nad realizacją szkolenia programowego.

- Przeprowadzona w 2007 r. przez Sztab Generalny WP kontrola SPSP w Dęblinie wskazała na szereg niedociągnięć, mających zasadniczy wpływ na efektywność procesu szkolenia elewów, w tym m.in. na niedoposażenie Szkoły w sprzęt dydaktyczny, oraz na fakt, że wyposażenie Szkoły jest w większości z lat 70-tych. W wyniku tego Dowództwo Sił Powietrznych opracowało harmonogram poprawy efektywności szkolenia oraz usunięcia stwierdzonych niedociągnięć.
- Z protokołu – przeprowadzonej w kwietniu 2006 r. przez Zarząd Wojskowej Służby Zdrowia – kontroli SPSMed w Łodzi wynikało m.in., że Szkoła nadal nie jest w stanie etatowo realizować całości szkoleń programowych, gdyż nie posiada specjalistów-podoficerów do prowadzenia szkoleń medycznych. Stwierdzono też, iż „szczególną uwagę należy zwrócić na dysproporcję programową w szkoleniu elewów na stopień kaprała w Szkole, w porównaniu z tylko 2 tygodniowym szkoleniem rezerw osobowych służby zdrowia, kończącym się awansem do tego samego stopnia; zjawisko to powinno ulec jak najszybciej eliminacji”.

Najwyższa Izba Kontroli negatywnie ocenia niewywiązywanie się Dowództwa Wojsk Lądowych i Dowództwa Sił Powietrznych z obowiązku dokonywania w podległych (w sumie sześciu) szkołach podoficerskich, co najmniej raz w roku, oceny stanu bezpieczeństwa i higieny pracy. Działania w tym zakresie ograniczyły się do analizy sprawozdań bhp sporządzanych przez szkoły, nie podjęto natomiast w badanym okresie – z uwagi na nieliczny stan osobowy komórek bhp – kontroli stanu bhp w podległych szkołach, których wyniki byłyby podstawą do dokonania faktycznej oceny stanu bezpieczeństwa i higieny pracy. Obowiązek sporządzania przedmiotowej oceny nałożył na dowódców rodzajów SZ Minister Obrony Narodowej²⁹.

3.2.10. Finansowe rezultaty kontroli

Ustalone w toku badań kontrolnych efekty finansowe kontroli obejmowały nieprawidłowości w wymiarze finansowym w wysokości 52,7 tys. zł., na które złożyło się nierzetelne wydawanie decyzji zwalniających z obowiązku zwrotu równowartości kosztów nauki (38,1 tys. zł) oraz zaniedbania w dochodzeniu zwrotu równowartości tych kosztów (14,6 tys. zł).

²⁹ Zgodnie z §6 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie stosowania do żołnierzy zawodowych przepisów Kodeksu pracy w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy (Dz. U. Nr 108, poz. 1148 ze zm.) – nadzór nad stanem bhp w odniesieniu do jednostek wojskowych sprawują przełożeni tych jednostek, którzy w myśl §7 ust. 1 i 2 tego rozporządzenia zobowiązani zostali m.in. do dokonywania, co najmniej raz w roku, oceny stanu bezpieczeństwa i higieny pracy w podległych jednostkach wojskowych.

4. INFORMACJE DODATKOWE O PRZEPROWADZONEJ KONTROLI

4.1. Przygotowanie kontroli

Najwyższa Izba Kontroli nie kontrolowała dotychczas funkcjonowania szkół podoficerskich resortu obrony narodowej. Głównym założeniem kontroli było udzielenie odpowiedzi na pytania, jakim potencjałem dydaktycznym w zakresie kadry i bazy sprzętowej dysponują szkoły podoficerskie, w jakim stopniu potencjał ten gwarantuje dopływ odpowiedniej – zarówno pod względem liczbowym jak i jakościowym – zawodowej kadry podoficerskiej, której niedobór na koniec 2007 r. szacowany był na ponad 6.000 podoficerów. Cele, tematykę i metodykę kontroli określono głównie w oparciu o uregulowania zawarte w ustawie o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych oraz rozporządzeniu Ministra Obrony Narodowej o utworzeniu szkół podoficerskich, jak też informacje pozyskane z innych źródeł, w tym doniesienia prasowe o problemach szkół podoficerskich, informacje zebrane w jednej ze szkół podoficerskich i jednostce wojskowej finansującej szkołę oraz stenogramów z posiedzeń sejmowych i senackich komisji obrony narodowej. Skontrolowano wszystkie funkcjonujące szkoły podoficerskie resortu obrony narodowej oraz dowództwa rodzajów sił zbrojnych, którym te szkoły podlegały.

Kontrolę w jednostkach przeprowadzono metodą bezpośrednich badań dokumentów, jak również oględziny – przy czym w szkołach podoficerskich kontrolę realizacji planów nauczania poszczególnych przedmiotów przeprowadzono w odniesieniu do co najmniej 50% tych przedmiotów, kontrolą całościową objęto natomiast realizację programów praktyk.

4.2. Postępowanie kontrolne i działania podjęte po zakończeniu kontroli

W związku z przeprowadzonymi kontrolami, dodatkowych informacji w trybie art. 29 pkt 2 ustawy o NIK zasięgnięto w 110 niekontrolowanych jednostkach. Odbyto dwie narady pokontrolne, w tym w Dowództwie Wojsk Lądowych, której uczestnikami byli również komendanci czterech szkół podoficerskich, podległych Dowódcy Wojsk Lądowych. Naradę pokontrolną odbyto też w SPWL w Poznaniu. Protokoły kontroli skontrolowanych jednostek zostały podpisane przez ich kierowników bez zastrzeżeń.

Do kierowników objętych kontrolą jednostek wystosowano 12 wystąpień pokontrolnych, zawierających oceny kontrolowanej działalności, oraz uwagi i w sumie 66 wniosków w sprawie usunięcia stwierdzonych uchybień i nieprawidłowości, zastrzeżeń do przedmiotowych wystąpień nie wniesiono.

Skierowane do adresatów wnioski, głównie o charakterze organizacyjnym, dotyczyły m.in.: dostosowania struktury organizacyjno-etatowej szkół podoficerskich do wykonywania zadań określonych przez Ministra Obrony Narodowej, podjęcia skutecznych działań celem uzupełnienia stanu kadrowego szkół, w szczególności kadry instruktorskiej, zapewnienia realizacji programów nauki w pełnym zakresie tematycznym i godzinowym oraz rzetelnego dokumentowania ich przebiegu, zwiększenia nadzoru nad realizacją szkolenia w podległych szkołach podoficerskich, m.in. poprzez podjęcie działań zapewniających tym szkołom dostęp do niezbędnego sprzętu wspomagającego takie szkolenie, zarówno pod względem ilości i jakości, zapewnienia właściwej organizacji praktyk kandydatów na podoficerów w jednostkach wojskowych oraz zwiększenia nadzoru ich przebiegu, zintensyfikowania działań w celu uzupełnienia zatrudnienia w korpusie podoficerów zawodowych rodzajów sił zbrojnych poprzez wykorzystanie potencjalnych możliwości szkół podoficerskich w zakresie szkolenia i doskonalenia zawodowego podoficerów.

W związku z wystąpieniami pokontrolnymi, Najwyższa Izba Kontroli otrzymała od wszystkich adresatów informacje o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków do nich skierowanych oraz o podjętych w tym celu przedsięwzięciach. Według tych informacji, 19 wniosków zostało zrealizowanych, w trakcie realizacji pozostawało 20 wniosków, a pozostałych wniosków dotychczas niezrealizowano.

- Dowódca Wojsk Lądowych zapewnił, iż wyda polecenie zobowiązujące gestorów do wprowadzenia nowego sprzętu dla szkół podoficerskich oraz zostaną wydane wytyczne dla dowódców jednostek wojskowych w odniesieniu do sprawowania nadzoru nad praktykami elewów oraz właściwego ich dokumentowania. W 2009 r. poddana zostanie kontroli efektywność pracy kadry dydaktyczno-instruktorskiej w zakresie metodyki szkolenia oraz prowadzenia dokumentacji szkoleniowej. W ramach nowego modelu pozyskiwania kandydatów na podoficerów, w większym zakresie (w systemie trzymiesięcznych kursów) kształceni będą żołnierze zawodowi i żołnierze służby nadterminowej. W 2009 r. szkoły podoficerskie WL objęte zostaną nadzorem służbowym w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy. Podjęto też działania mające na celu uzupełnienie zatrudnienia w szkołach.

- Dowódca Sił Powietrznych stwierdził, że „*celem dostosowania struktury Szkoły Podoficerskiej w Koszalinie do planowanych zadań wynikających z procesu profesjonalizacji SZ RP, w 2008 r. zgłoszono do „Planu zamierzeń organizacyjnych i dyslokacyjnych Sił Zbrojnych RP na 2009 r. oraz głównych kierunków zmian organizacyjnych na 2010 r.” stosowne wnioski organizacyjno-etatowe. W ramach realizacji powyższego planu przewiduje się zmianę podporządkowania szkół podoficerskich SP pod odpowiednie centra szkolenia*”
W tej sytuacji Dowódca SP uznał, że dostosowanie struktury Szkoły Podoficerskiej w Koszalinie do spełnienia pełnych wymagań wynikających z rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej w sprawie utworzenia szkół podoficerskich, wydaje się za mało racjonalne. Doraźnie uzupełnianie kadry instruktorskiej realizowane jest podoficerami oddelegowanymi z innych jednostek wojskowych. NIK zauważa, iż w powołanym przez DSP rozporządzeniu, Minister Obrony Narodowej jednoznacznie rozstrzygnął, iż doskonalenie zawodowe podoficerów i szkolenie rezerw osobowych należy do zadań szkół podoficerskich. W tym kontekście prezentowane przez DSP stanowisko świadczy o dowolności postępowania w realizacji tego rozporządzenia.

- Dowódca Marynarki Wojennej poinformował, że wydał polecenie przestrzegania wszystkich obowiązujących procedur związanych z planowaniem i realizowaniem przedsięwzięć szkoleniowych w Szkole Podoficerskiej w Ustce, rozważy też możliwość wprowadzenia minimalnej liczby uczestników kursów doskonalenia zawodowego. Podjęte już przez Dowództwo MW działania zaowocowały dobrą organizacją i przebiegiem praktyk w 2008 r. Zdawanie egzaminu eksternistycznego przez żołnierzy z Żandarmerii Wojskowej zostało poddane głębokiej analizie i nie przewiduje się przeprowadzenia podobnych.

- Szef Inspektoratu Wojskowej Służby Zdrowia stwierdził, że z uwagi na trudności w pozyskaniu instruktorów-medyków w związku z niską obsadą etatową w korpusie osobowym medycznym i niskimi uposażeniami, IWSZ dążył będzie do zmiany specjalności na wakujących stanowiskach na inne tak, aby była możliwość wyznaczenia i pozyskania wykwalifikowanej kadry instruktorskiej. W dalszej perspektywie IWSZ dąży do utworzenia Wojskowego Centrum Kształcenia Służb Medycznych, w składzie którego będzie funkcjonowała Szkoła Podoficerska; obecnie brak jest możliwości pozyskania pojazdów sanitarnych oraz specjalnych służby zdrowia do celów szkoleniowych z zakresu ewakuacji medycznej, wynika to z dużych braków w przedmiotowym asortymencie w jednostkach wojskowych, jak też braku środków finansowych na ich zakup.

5. ZAŁĄCZNIKI

- Nr 1** Wykaz skontrolowanych podmiotów oraz jednostek organizacyjnych NIK, które przeprowadziły kontrolę.
- Nr 2** Lista osób zajmujących kierownicze stanowiska, odpowiedzialnych w badanym okresie za kontrolowaną działalność.
- Nr 3** Wykaz ważniejszych aktów prawnych dotyczących kontrolowanej działalności.
- Nr 4** Wykaz organów, którym przekazano Informację o wynikach kontroli.
- Nr 5** Wyniki naboru kandydatów do szkół podoficerskich.
- Nr 6** Stan zatrudnienia w szkołach podoficerskich.
- Nr 7** Stan etatowy i ewidencyjny korpusu podoficerów zawodowych wg poszczególnych rodzajów Sił Zbrojnych.
- Nr 8** Liczba absolwentów szkół podoficerskich.

WYKAZ

skontrolowanych podmiotów oraz jednostek organizacyjnych NIK, które przeprowadziły kontrolę

- 1. Delegatura NIK we Wrocławiu – koordynator kontroli**
 - Dowództwo Marynarki Wojennej w Gdyni
 - Dowództwo Sił Powietrznych w Warszawie
 - Dowództwo Wojsk Lądowych w Warszawie
 - Wojskowy Inspektorat Służby Zdrowia w Warszawie
 - Szkoła Podoficerska Wojsk Lądowych we Wrocławiu
- 2. Delegatura NIK w Bydgoszczy**
 - Szkoła Podoficerska Wojsk Lądowych w Toruniu
- 3. Delegatura NIK w Gdańsku**
 - Szkoła Podoficerska Marynarki Wojennej w Ustce
- 4. Delegatura NIK w Lublinie**
 - Szkoła Podoficerska Sił Powietrznych w Dęblinie
- 5. Delegatura NIK w Łodzi**
 - Szkoła Podoficerska Służb Medycznych w Łodzi
- 6. Delegatura NIK w Poznaniu**
 - Szkoła Podoficerska Wojsk Lądowych w Poznaniu
- 7. Delegatura NIK w Szczecinie**
 - Szkoła Podoficerska Sił Powietrznych w Koszalinie
- 8. Delegatura NIK w Warszawie**
 - Szkoła Podoficerska Wojsk Lądowych w Zegrzu

**Lista osób zajmujących kierownicze stanowiska,
odpowiedzialnych w badanym okresie za kontrolowaną działalność**

1. Dowództwo Marynarki Wojennej Rzeczypospolitej Polskiej w Gdyni

Dowódca Marynarki Wojennej – wiceadmirał Andrzej Karweta

Dowódca Marynarki Wojennej – admirał floty Roman Krzyżelewski
od 25 września 2003 r. do 10 listopada 2007 r.

2. Dowództwo Sił Powietrznych w Warszawie

Dowódca Sił Powietrznych – gen. broni pil. Andrzej Błasik

Dowódca Sił Powietrznych – gen. broni pil. Stanisław Targosz
od 3 kwietnia 2005 r. do 18 kwietnia 2007 r.

Dowódca Sił Powietrznych – gen. broni pil. Ryszard Olszewski
od 3 kwietnia 2002 r. do 2 kwietnia 2005 r.

3. Dowództwo Wojsk Lądowych w Warszawie

Dowódca Wojsk Lądowych – gen. broni Waldemar Skrzypczak

Dowódca Wojsk Lądowych – gen. broni Edward Pietrzyk
od 13 września 2000 r. do 1 października 2006 r.

4. Inspektorat Wojskowej Służby Zdrowia w Warszawie

Szef Inspektoratu Wojskowej Służby Zdrowia – gen. bryg. Andrzej Wiśniewski

Szef Inspektoratu Wojskowej Służby Zdrowia – płk Waldemar Banasik
od 22 kwietnia 2007 r. do 31 maja 2007 r.

Szef Inspektoratu Wojskowej Służby Zdrowia – gen. bryg. Marek Kondracki
od 1 stycznia 2007 r. do 21 kwietnia 2007 r.

Szef Zarządu Wojskowej Służby Zdrowia – gen. bryg. Marek Kondracki
od 22 stycznia 2004 r. do 31 grudnia 2006 r.

5. Szkoła Podoficerska Sił Powietrznych w Dęblinie

Komendant Szkoły Podoficerskiej – st. chor. sztab. Krzysztof Gogacz

6. Szkoła Podoficerska Sił Powietrznych w Koszalinie

Komendant Szkoły Podoficerskiej – st. chor. sztab. Robert Mrozek

7. Szkoła Podoficerska Służb Medycznych w Łodzi

Komendant Szkoły Podoficerskiej – st. chor. sztab. Remigiusz Robert Stopczyk

8. Szkoła Podoficerska Wojsk Lądowych w Poznaniu

Komendant Szkoły Podoficerskiej – st. chor. sztab. Zbigniew Kościelniak

9. Szkoła Podoficerska Wojsk Lądowych w Toruniu

Komendant Szkoły Podoficerskiej – st. chor. sztab. Bartłomiej Augustyniak

10. Szkoła Podoficerska Marynarki Wojennej w Ustce

Komendant Szkoły Podoficerskiej – st. chor. sztab. mar. Janusz Calak

Komendant Szkoły Podoficerskiej – st. chor. sztab. mar. Radosław Kowalczyk

od 1 lipca 2004 r. do 20 sierpnia 2007 r.

11. Szkoła Podoficerska Wojsk Lądowych we Wrocławiu

Komendant Szkoły Podoficerskiej – st. chor. sztab. Tomasz Nowakowski

12. Szkoła Podoficerska Wojsk Lądowych w Zegrzu

Komendant Szkoły Podoficerskiej – st. chor. sztab. Tomasz Kępa

Wykaz

ważniejszych aktów prawnych dotyczących kontrolowanej działalności

1. Ustawa z dnia 11 września 2003 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych (Dz.U. z 2008 r. Nr 141, poz. 892);
2. Ustawa z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 2004 r. Nr 241, poz. 2416 ze zm.);
3. Rozporządzenie Rady Ministrów z 30 października 2007 r. w sprawie określenia liczby stanowisk w poszczególnych korpusach kadry zawodowej Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej – *weszło w życie z dniem 1 stycznia 2008 r.* (Dz.U. Nr 212, poz. 1550);
4. Rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 4 grudnia 2003 r. w sprawie korpusów osobowych i grup osobowych kadry zawodowej Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. Nr 217, poz. 2140 ze zm.); *utraciło moc z dniem 4 czerwca 2008 r. – zastąpione zostało rozporządzeniem Ministra Obrony Narodowej w tej sprawie z dnia 30 kwietnia 2008 r.* (Dz.U. Nr 86, poz. 531).
5. Rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 8 marca 2004 r. w sprawie utworzenia szkół podoficerskich (Dz.U. Nr 51, poz. 505 ze zm.);
6. Rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 31 marca 2004 r. w sprawie służby wojskowej kandydatów na żołnierzy zawodowych (Dz.U. Nr 66, poz. 614 ze zm.); *utraciło moc z dniem 1 lipca 2008 r. – zastąpione rozporządzeniem Ministra Obrony Narodowej w tej sprawie z dnia 24 czerwca 2008 r.* (Dz.U. Nr 112, poz. 715).
7. Rozporządzenie Ministra Obrony narodowej z dnia 15 kwietnia 2004 r. w sprawie trybu wyznaczania żołnierzy zawodowych na stanowiska służbowe i zwalniania z tych stanowisk (Dz.U. Nr 108, poz. 1144 ze zm.) – *utraciło moc z dniem 1 stycznia 2008 r. – zastąpione zostało rozporządzeniem Ministra Obrony Narodowej w tej sprawie z dnia 18 grudnia 2007 r.* (Dz.U. Nr 243, poz. 1788).
8. Rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie stosowania do żołnierzy zawodowych przepisów Kodeksu pracy w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy (Dz.U. Nr 108, poz. 1148 ze zm.);
9. Zarządzenie Nr 16/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 22 lipca 2005 r. w sprawie działalności kompetencyjnej i organizacyjno- etatowej w resorcie obrony narodowej – *weszło w życie z dniem 10 sierpnia 2005 r.,* (Dz.Urz. MON Nr 14, poz. 107 ze zm.);

10. Decyzja Ministra Obrony Narodowej Nr 403/MON z dnia 5 października 2006 r. w sprawie kształcenia i egzaminowania ze znajomości języków obcych w resorcie obrony narodowej – *weszła w życie z dniem 31 października 2006 r. (Dz.Urz. MON Nr 19, poz. 249 ze zm.); utraciła moc z dniem 3 stycznia 2009 r. – zastąpiona została decyzją Nr 530/MON z dnia 1 grudnia 2008 r. (Dz.Urz. MON Nr 23, poz. 292).*
11. Decyzja Nr 362/MON Ministra obrony Narodowej z dnia 3 grudnia 2004 r. w sprawie procesu kształcenia i doskonalenia zawodowego w poszczególnych korpusach i grupach osobowych (Dz.Urz. MON Nr 16, poz. 180 ze zm.);
12. Decyzja Ministra Obrony Narodowej Nr 276/MON z dnia 14 września 2004 r. w sprawie systemu doskonalenia zawodowego kadry w Siłach Zbrojnych RP (Dz.Urz. MON Nr 12, poz. 130 ze zm.);

Wykaz

Organów, którym przekazano Informację o wynikach kontroli

1. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej
2. Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
3. Marszałek Senatu Rzeczypospolitej Polskiej
4. Prezes Rady Ministrów
5. Prezes Trybunału Konstytucyjnego
6. Rzecznik Praw Obywatelskich
7. Minister Obrony Narodowej
8. Minister Edukacji Narodowej
9. Minister Finansów
10. Szef Kancelarii Prezesa Rady Ministrów
11. Sejmowa Komisja do Spraw Kontroli Państwowej
12. Sejmowa Komisja Obrony Narodowej
13. Sejmowa Komisja Edukacji, Nauki i Młodzieży
14. Senacka Komisja Obrony Narodowej
15. Senacka Komisja Nauki, Edukacji i Sportu

Nabór do szkół podoficerskich

Załącznik nr 5

L.P.	Nazwa szkoły	2005/2006			2006/2007			2007/2008			2008/2009		
		limit	liczba kandydatów na 1 miejsce	liczba przyjętych	limit	liczba kandydatów na 1 miejsce	liczba przyjętych	limit	liczba kandydatów na 1 miejsce	liczba przyjętych	Limit	Liczba kandydatów na 1 miejsce	Liczba przyjętych
1.	Szkoła Podoficerska w Poznaniu	199	<u>1.025</u> 5,15	199 (8)	147	<u>739</u> 5,02	147 (6)	198	<u>589</u> 2,97	189 (11)	135	<u>669</u> 4,96	136 (18)
2.	Szkoła Podoficerska w Toruniu	130	<u>756</u> 5,82	129 (6)	128	<u>650</u> 5,07	128 (8)	127	<u>346</u> 2,72	124 (3)	97	<u>428</u> 4,41	97 (21)
3.	Szkoła Podoficerska we Wrocławiu	60	<u>473</u> 7,88	64 (4)	66	<u>207</u> 3,14	64 (2)	97	<u>182</u> 1,87	96 (4)	71	<u>619</u> 8,72	71 (8)
4.	Szkoła Podoficerska w Zegrzu	186	<u>928</u> 4,99	186 (7)	125	<u>939</u> 7,51	125 (6)	140	<u>472</u> 3,37	133 (9)	80	<u>430</u> 5,38	76 (13)
I.	Razem SPWL	575	<u>3.182</u> 5,53	575 (25)	466	<u>2.535</u> 5,44	464 (22)	562	<u>1589</u> 2,82	542 (27)	383	<u>2.146</u> 5,60	380 (60)
5.	Szkoła Podoficerska w Dęblinie	200	<u>530</u> 2,65	200 (16)	117	<u>420</u> 3,59	117 (19)	123	<u>398</u> 3,23	123 (17)	258	<u>499</u> 1,93	258 (67)
6.	Szkoła Podoficerska w Koszalinie	130	<u>258</u> 1,98	129 (9)	96	<u>281</u> 2,92	96 (9)	97	<u>165</u> 1,70	95 (9)	203	<u>340</u> 1,67	190 (36)
II.	Razem SPSP	330	<u>788</u> 2,39	329 (25)	213	<u>701</u> 3,29	213 (28)	220	<u>563</u> 2,56	218 (26)	461	<u>839</u> 1,82	448 (103)
7.	Szkoła Podoficerska SM w Łodzi	20	<u>61</u> 3,1	20 (6)	20	<u>106</u> 5,30	19 (10)	33	<u>51</u> 1,46	31 (9)	45	<u>68</u> 1,51	39 (10)
8.	Szkoła Podoficerska MW w Ustce	68	<u>201</u> 2,96	68 (7)	49	<u>167</u> 3,41	49 (7)	60	<u>94</u> 1,57	52 (7)	50	<u>125</u> 2,50	50 (9)
III.	Razem szkoły podoficerskie	993	<u>4.232</u> 4,26	992 (63)	748	<u>3.509</u> 4,69	745 (67)	875	<u>2.297</u> 2,63	843 (69)	939	<u>3.176</u> 3,38	917 (182)

() w tym kobiet

Stan zatrudnienia w szkołach podoficerskich w latach 2005 – 2008 (30 czerwca)

Załącznik nr 6

L.p.	Wyszczególnienie	2005 r.		2006 r.		2007		2008 r. (30.06)	
		Stan etatowy	Stan ewidenc.	Stan etatowy	Stan ewidenc.	Stan etatowy	Stan ewidenc.	Stan etatowy	Stan ewidenc.
1.	<u>SPWLad. Poznań:</u> w tym:	175	138	169	152	170	153	170	150
1.1	Instruktor	66	45	64	50	64	51	64	48
1.2	St. instruktor	23	18	22	21	22	18	22	20
1.3	Razem instruktorzy (1.1+1.2)	89	63	86	71	86	69	86	68
1.4	Pozostała kadra:	86	75	83	81	84	84	84	82
	- d-ca grupy szkoleniowej	29	29	29	29	29	29	29	29
	- pracownicy cywilni	3	1	3	3	3	6	3	6
2.	<u>SPWLad. Toruń:</u> w tym:	56	56	56	56	58	54	58	55
2.1	Instruktor	11	11	11	11	11	9	11	9
2.2	St. instruktor	11	11	14	14	14	12	14	13
2.3	Razem instruktorzy (2.1+2.2)	22	22	25	25	25	21	25	22
2.4	Pozostała kadra:	34	34	31	31	33	33	33	33
	- d-ca grupy szkoleniowej	6	6	7	7	7	7	7	7
	- pracownicy cywilni	-	-	-	-	2	2	2	2
3.	<u>SPWLad. Wrocław</u> w tym:	83	57	100	84	101	90	101	88
3.1	Instruktor	20	7	26	20	26	21	26	22
3.2	St. instruktor	20	14	27	19	27	23	27	19
3.3	Razem instruktorzy (3.1+3.2)	40	21	53	39	53	44	53	41
3.4	Pozostała kadra:	43	36	47	45	48	46	48	47
	- d-ca grupy szkoleniowej	14	12	16	16	16	15	16	16
	- pracownicy cywilni	1	1	2	2	3	5	3	5
4.	<u>SPWLad. Zegrze</u> w tym:	56	42	62	54	64	58	66	54
4.1	Instruktor	10	6	12	9	12	11	12	9
4.2	St. instruktor	10	5	11	9	11	8	11	7
4.3	Razem instruktorzy (4a+4b)	20	11	23	18	23	19	23	16
4.4	Pozostała kadra:	36	31	29	36	41	39	43	38
	- d-ca grup szkoleniowej	10	10	10	9	10	10	10	9
	- pracownicy cywilni	1	1	1	1	2	2	4	3
I.	<u>RAZEM SPWL (1+2+3+4)</u> w tym:	370	293	387	346	393	355	395	347
I.1	Instruktor	107	69	113	90	113	92	113	88
I.2	St. instruktor	64	48	74	63	74	61	74	59
I.3	Razem instruktorzy (I.1+I.2)	171	117	187	153	187	153	185	147
I.4	Pozostała kadra:	199	176	200	193	206	202	210	200
	- d-ca grupy szkoleniowej	59	57	62	61	62	61	62	61
	- pracownicy cywilni	5	3	6	6	9	14	9	14
5.	<u>SPSP Dęblin</u> w tym:	69	64	73	64	80	69	88	78
5.1	Instruktor	13	12	13	9	14	10	14	12
5.2	St. instruktor	21	20	20	18	22	21	24	19
5.3	Razem instruktorzy (5.1+5.2)	34	32	33	27	36	31	38	31
5.4	Pozostała kadra:	35	32	40	37	44	38	50	47
	- d-ca grupy szkoleniowej	16	15	17	17	18	16	20	20

	- pracownicy cywilni	7	5	9	6	10	7	13	10
6.	SPSP Koszalin w tym:	35	25	44	26	44	29	49	33
6.1	Instruktor	10	6	10	7	10	8	10	9
6.2	St. instruktor	10	4	15	3	15	7	15	8
6.3	Razem instruktorzy (6.1+6.2)	20	10	25	10	25	15	25	17
6.4	Pozostała kadra:	15	15	19	16	19	14	24	16
	- d-ca grupy szkoleniowej	6	6	6	6	6	5	6	5
	- pracownicy cywilni	4	3	9	6	9	7	11	9
II.	Razem SPSP (5+6) w tym:	104	89	117	90	124	98	137	111
II.1	Instruktor	23	18	23	16	24	18	24	21
II.2	St. instruktor	31	24	35	21	37	28	39	27
II.3	Razem instruktorzy	54	42	58	37	61	46	63	48
II.4	Pozostała kadra:	50	47	59	53	63	52	74	63
	- d-ca grupy szkoleniowej	22	21	23	23	24	21	26	25
	- pracownicy cywilni	11	8	18	12	19	14	24	19
7.	SPSMed. Łódź w tym:	16	16	18	17	18	16	18	16
7.1	Instruktor	1	1	3	2	3	2	3	2
7.2	St. instruktor	1	1	1	1	1	1	1	1
7.3	Razem instruktorzy (7.1+7.2)	2	2	4	3	4	3	4	3
7.4	Pozostała kadra:	14	14	14	14	14	13	14	13
	- d-ca grupy szkoleniowej	1	0	1	0	1	0	1	0
	- pracownicy cywilni	7	7	7	7	7	7	7	7
8.	SPMW Ustka w tym:	24	24	27	26	27	24	27	24
8.1	Instruktor	4	4	4	4	4	3	4	3
8.2	St. instruktor	2	2	2	2	2	2	2	2
8.3	Razem instruktorzy (8.1+8.2)	6	6	6	6	6	5	6	5
8.4	Pozostała kadra:	18	18	21	20	21	19	21	19
	- d-ca grupy szkoleniowej	6	6	6	6	5	4	5	4
	- pracownicy cywilni	-	-	2	2	2	2	2	2
III.	Razem szkoły podoficerskie (1+2+3+4+5+6+7+8)	514	422	549	479	562	494	577	498
III.1	Instruktor	135	92	143	112	144	115	144	114
III.2	St. instruktor	98	75	112	87	114	92	116	89
III.3	Razem instruktorzy	233	167	255	199	258	207	260	203
III.4	Pozostała kadra:	281	255	294	280	304	287	317	295
	a. d-ca grupy szkoleniowej	88	84	92	90	92	86	94	90
	b. pracownicy cywilni	23	18	33	27	37	37	42	42
IV.	Kadra instruktorska razem (III.3+ III.4a)	321	251	347	289	350	293	354	293
IVa	Stopień ukończenia kadry instruktorskiej (IV)	78,2		83,3		83,7		82,8	
V.	Stopień ukończenia instruktorów (III.3)	71,7		78,0		80,2		78,1	
VI.	Stopień ukończenia kadry szkół podoficerskich ogółem	82,1		87,2		87,9		86,3	

Stan etatowy i ewidencyjny korpusu podoficerów wg rodzajów sił zbrojnych

Załącznik nr 7

l.p.	Rodzaje Wojsk	Stan na 31 grudnia 2005 r.				Stan na 31 grudnia 2006 r.				Stan na 31 grudnia 2007 r.				Stan na 30 czerwca 2008 r.			
		Etaty	Stan	Wakat	%	Etaty	Stan	Wakat	%	Etaty	Stan	Wakat	%	Etaty	Stan	Wakat	%
1.	Wojska Lądowe	27018	23099	3.919	85,5	27037	24350	2.687	90,1	21657	18514	3.143	85,5	21885	18348	3.537	83,8
a.	St.ch.sztab.	-*	-	-	-	-*	-	-	-	89	82	7	92,1	85	82	3	96,5
b.	St.chorąży	-	-	-	-	-	-	-	-	206	193	13	93,7	207	207	0	100,0
c.	Chorąży	-	-	-	-	-	-	-	-	3.694	3.535	159	95,7	3.705	3.465	240	93,5
d.	Mł chorąż.	-	-	-	-	-	-	-	-	3.126	2.830	296	90,5	3.196	2.782	414	87,0
e.	St sierż.	-	-	-	-	-	-	-	-	1.334	1.178	156	88,8	1.323	1.181	142	89,3
f.	Sierżant	-	-	-	-	-	-	-	-	3.510	3.166	444	90,2	3.498	3.062	436	87,5
g.	Plutonowy	-	-	-	-	-	-	-	-	2.520	2.189	331	87,2	2.586	2.148	438	83,1
h.	St.kapral	-	-	-	-	-	-	-	-	3.285	2.625	660	79,9	3.316	2.640	676	79,6
i.	Kapral	-	-	-	-	-	-	-	-	3.893	2.716	1.177	69,8	3.969	2.781	1.188	70,1
2.	Siły Powietrzne	13052	10474	2.578	80,2	12816	10678	2.138	83,3	12346	9.999	2.347	81,0	11914	9.811	2.103	82,3
a.	St.ch.sztab.	55	51	4	94,4	58	54	4	93,1	51	51	0	100,0	54	52	2	96,3
b.	St.chorąży	259	243	16	93,8	279	254	25	91,0	293	260	33	88,7	297	278	19	93,6
c.	Chorąży	2.135	1.990	145	93,2	2.123	1.969	154	92,7	2.029	1.885	144	92,9	1.978	1.835	143	92,8
d.	Mł chorąż.	1.930	1.715	215	88,9	1.942	1.701	241	87,6	1.817	1.554	263	85,5	1.728	1.478	250	85,5
e.	St sierż.	1.302	1.095	207	84,1	1.367	1.095	272	80,1	1.372	1.026	346	74,8	1.390	1.131	259	81,4
f.	Sierżant	2.176	1.792	384	82,4	2.188	1.779	409	81,3	2.073	1.600	473	77,2	1.918	1.570	348	81,9
g.	Plutonowy	1.614	1.328	286	82,3	1.614	1.293	321	80,1	1.643	1.192	451	72,6	1.518	1.141	377	75,2
h.	St.kapral	1.600	1.189	411	74,3	1.499	1.230	269	82,1	1.383	1.176	207	85,0	1.330	1.090	240	82,0
i.	Kapral	1.981	1.071	910	54,0	1.746	1.303	443	74,6	1.685	1.255	430	74,5	1.701	1.236	465	72,7
3.	Marynarka Wojenna	4.929	4.079	850	82,8	4.475	4.002	473	89,4	4.232	3.699	533	87,4	4.235	3.623	612	85,5
a.	St.ch.sztab.	11	11	0	100	11	11	0	100	11	11	0	100	11	11	0	100
b.	St.chorąży	99	96	3	97,0	93	90	3	96,8	114	108	6	94,7	115	108	7	93,9
c.	Chorąży	485	438	47	89,9	461	436	25	94,6	493	468	25	94,9	494	456	38	92,3

d.	Mł chorąż.	476	408	68	85,7	424	401	23	94,6	424	377	47	88,9	420	365	55	86,9
e.	St sierż.	783	662	121	84,5	712	657	55	92,3	659	605	54	91,8	686	599	87	86,9
f.	Sierżant	828	684	144	82,6	759	673	86	88,7	694	619	75	89,2	689	619	70	89,8
g.	Plutonowy	694	583	111	84,0	631	566	65	89,7	577	518	59	89,8	579	499	80	86,2
h.	St.kapral	826	641	185	77,6	722	626	96	86,7	615	518	97	84,2	600	492	108	82,0
i.	Kapral	726	556	171	76,6	662	542	120	81,9	645	475	170	73,6	641	474	167	73,9
4.	IWSZ	-*	-	-	-	-*	-	-	-	202	136	66	67,3	192	132	60	68,8
a.	St.ch.sztab.	-*	-	-	-	-*	-	-	-	19	28	+9	147,4	19	26	+7	136,8
b.	St.chorąży	-	-	-	-	-	-	-	-	36	31	5	86,1	28	27	1	93,1
c.	Chorąży	-	-	-	-	-	-	-	-	46	14	32	30,4	46	15	31	32,6
d.	Mł chorąż.	-	-	-	-	-	-	-	-	8	4	4	50,0	7	5	2	71,4
e.	St sierż.	-	-	-	-	-	-	-	-	27	22	5	81,5	28	23	5	82,1
f.	Sierżant	-	-	-	-	-	-	-	-	50	24	26	48,0	49	23	26	46,9
g.	Plutonowy	-	-	-	-	-	-	-	-	9	7	2	77,8	9	7	2	77,8
h.	St.kapral	-	-	-	-	-	-	-	-	5	4	1	80,0	4	4	0	100,0
i.	Kapral	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	0	100,0	2	2	0	100,0
5.	RAZEM	44999	37652	7.347	83,7	44328	39030	5.298	88,0	38437	32348	6.089	84,2	38226	31914	6.312	83,5
6.	RAZEM bez WISZ	44999	37652	7.347	83,7	44328	39030	5.298	88,0	38235	32212	6.023	84,2	38032	31782	6.250	83,6
7.	Razem SZ																
a.	St.ch.sztab.	-*	-	-	-	-	-	-	-	170	172	+2	101,2	169	171	+2	101,2
b.	St.chorąży	-	-	-	-	-	-	-	-	649	592	57	91,2	647	620	27	95,8
c.	Chorąży	-	-	-	-	-	-	-	-	6.262	5.902	360	94,3	6.223	5.771	452	92,7
d.	Mł chorąż.	-	-	-	-	-	-	-	-	5.375	4.765	610	88,7	5.351	4.630	721	86,5
e.	St sierż.	-	-	-	-	-	-	-	-	3.392	2.831	561	83,5	3.427	2.934	493	85,6
f.	Sierżant	-	-	-	-	-	-	-	-	6.327	5.409	918	85,5	6.154	5.274	880	85,7
g.	Plutonowy	-	-	-	-	-	-	-	-	4.749	3.906	843	82,2	4.692	3.795	897	80,9
h.	St.kapral	-	-	-	-	-	-	-	-	5.288	4.323	965	81,8	5.250	4.226	1.024	80,5
i.	Kapral	-	-	-	-	-	-	-	-	6.225	4.448	1.777	71,4	6.313	4.493	1.820	71,2

* brak danych

Liczba absolwentów szkół podoficerskich w latach szkoleniowych 2005/2006 – 2007/2008

Załącznik nr 8

L.P.	Nazwa szkoły	2005/2006			2006/2007			2007/2008			Razem		
		Liczba absolwentów	Liczba kandydatów z dnia rozpoczęcia nauki	Różnica	Liczba absolwentów	Liczba kandydatów z dnia rozpoczęcia nauki	Różnica	Liczba absolwentów	Liczba kandydatów z dnia rozpoczęcia nauki	Różnica	Liczba absolwentów	Liczba kandydatów z dnia rozpoczęcia nauki	Różnica
1.	Szkoła Podoficerska w Poznaniu	194	199	-5	128	147	-19	159	189	-30	481	535	-54
2.	Szkoła Podoficerska w Toruniu	126	129	-3	117	128	-11	113	124	-11	356	381	-25
3.	Szkoła Podoficerska we Wrocławiu	64	63	+1	63	66	-3	83	96	-13	210	225	-15
4.	Szkoła Podoficerska w Zegrzu	173	186	-13	111	125	-14	130	133	-3	414	444	-30
I.	Razem SPWL	557	577	-20	419	466	-47	485	542	-57	1.461	1.585	-124
5.	Szkoła Podoficerska w Dęblinie	190	200	-10	116	117	-1	111	123	-12	417	440	-23
6.	Szkoła Podoficerska w Koszalinie	126	129	-3	89	96	-7	89	95	-6	304	320	-16
II.	Razem SPSP	316	329	-13	205	213	-8	200	218	-18	721	760	-39
7.	Szkoła Podoficerska SM w Łodzi	19	20	-1	18	19	-1	29	31	-2	66	70	-4
8.	Szkoła Podoficerska MW w Ustce	67	68	-1	48	49	-1	45	52	-7	160	169	-9
III.	Razem szkoły podoficerskie	959	994	-35	690	747	-57	759	843	-84	2.408	2.584	-176